

ILGÜN

ایل گون

No. 7 September 1998

شماره ۷ شهریور ۱۳۷۷

- اخبار ترکمنصحرا
- انتخابات مجلس خبرگان و ممنوعیت فعالیت اجتماعی ترکمن ها
- Taryh dogruçyl öwrenilende
 - تلاشی برای نابودی ملی
- TÜRKMEN ÜLKESI- GÜNDOĞAR ANADOLI
 - ترکمن های ایران در دوران اخیر
 - مدخلی بر جهان بینی مختومقلی

فهرست مطالب :

• مقالات و دیدگاهها

- انتخابات مجلس خبرگان و ممنوعیت فعالیت اجتماعی ترکمن ها

• Taryh dogruçyl öwrenilende

- تلاشی برای نابودی ملی

• اخبار

• TÜRKMEN ÜLKESİ- GÜNDOĞAR ANADOLİ

- ترکمن های ایران در دوران اخیر
- قتل عام اقلیت های ملی در افغانستان
- ترکمنصحرا
- آسیای میانه و منطقه
- حوزه دریای خزر
- خبرهای بدون تفسیر

- ملیت ها در لابلای مطبوعات ایران

• فرهنگی

- فرهنگ شاعران ترکمن : ماتاجی
- ترکمن صحرا یک خادم فرهنگی خود را از دست داد
- معرفی کتاب
- Magtymgulyny ýatlap geçirilen ýygnagyň ardyndan
 - مدخلی بر جهان بینی مختومقلی
 - شعر: با کشورم چه رفته است

• ترجمه

- قزاقستان آینده خود را در صدور نفت می جوید

• Tapmaçalar

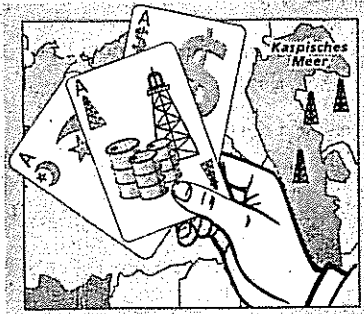
- نامه های رسیده

انتخابات مجلس خبرگان و ممنوعیت فعالیت های اجتماعی ترکمنها

حوزه اختیارات نهاد ریاست جمهوری است نشان دهد. از جمله اینکه حقوق سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ترکمن ها برسیست شناخته شده و ترکمن ها در زندگی اجتماعی منطقه سهم تعیین کننده ای داشته باشند. سخن از استقرار جامعه مدنی در يك منطقه ملی مادامی که حقوق اولیه ساکنان آن تامین نگردد، مفهومی نخواهد داشت.

جلب حمایت ترکمن در شرایطی که او در دیار خود به عنوان انسان درجه دوم و غیر قابل اعتماد محسوب می گردد میسر نخواهد بود.

ادامه از صفحه ۵

توانند آرامش خاطر بیابند که حداقل یکی از طرح های هفتگانه خطوط لوله های نفتی تحقق یابد. در ماه مه سال ۱۹۹۷ از جانب کنسرسیوم نفتی خزر - قراردادی به ارزش دو میلیارد دلار جهت ساخت لوله های انتقال نفت منطقه تنگیز به کنار دریای سیاه و به بندر نواراسیسک به امضا رسید. در عین حال شرکت نفت ملی چین، ساخت ۲ هزار کیلومتر خط لوله را با هزینه دو و نیم میلیارد دلار تا سال ۲۰۰۵ را به عهده دارد. حجم این انتقال در سال به ۲۵ میلیون تن بالغ می گردد. اما در حال حاضر واقعیت به گونه ای دیگر بنظر می رسد، به دلایل کاغذبازی مقامات روسی احداث لوله های نفتی از جانب

کنسرسیوم لوله های نفتی خزر حتی شروع نشده است، بنا بر این تکمیل آن همچنان که پیش بینی شده نه در سال ۱۹۹۹ بلکه در سال ۲۰۰۱ میسر خواهد بود. این تأخیر می تواند قزاقستان را دچار مشکل جدی سازد.

کند (نگاه به خبر روزنامه توس). عامری امام جمعه موقت کرگان در منطقه از قدرت و نفوذ خاصی برخوردار است بنا به گزارش 'خبرنگار ویژه' روزنامه توس که به جای روزنامه جامعه منتشر می شود، وی همچنین در این جلسه سخنان تندی علیه توسعه سیاسی در منطقه کرگان به خصوص بعد از دوم خرداد ایراد کرد.

بخشی از سخنان وی نیز متوجه انتقاد از جبهه نو بنیاد 'مدافعین جامعه مدنی - اسلامی استان گلستان' بود. نمایندگان هر دو جناح در تلاشند از نفوذ روحانیون و روشنفکران ترکمن در ترکمنصحرا استفاده بکنند. در انتخابات مجلس خبرگان چشم امید جناح خامنه ای به رای آخوندهای ترکمن است و قصد دارد رای آنها را بنفع خود داشته باشد. در انتخابات دوره قبل حجت الاسلام قندهاری نماینده کنونی آق قلا و کرگان نزد یکی از آخوندهای معروف ترکمن به نام قولان آخوند می رود و از وی خواهش می کند که ترکمن ها به او رای دهند. قولان آخوند که یک روحانی پیر هشتاد ساله است در یکی از نماز جمعه ها با اشاره به آخوند فارس که در مراسم آن نماز جمعه شرکت داشته، می گوید: 'رای تان را به این بدبخت بدهید بیچاره هر روز می آید پیش من و مرا ذله کرده و می خواهد که من به شما بگویم که بهش رای بدهید. رای من به اوست و شما هم می توانید به او رای بدهید.'

در استان تازه تاسیس گلستان همچنان فرمانداران، بخشداران، روسا و مدیران ادارات آموزش و پرورش، تعاون و غیره از افراد غیر ترکمن و غیر بومی انتخاب می گردند. جناح خاتمی با توجه به اعتراض و ناراضی مردم، بخصوص روشنفکران ترکمن، قصد دارد حمایت آنها را بدست بیاورد.

آقای خاتمی در صورتی می تواند حمایت ترکمن ها را جلب نماید که 'جامعه مدنی' در ترکمنصحرا نموده های واقعی خود را که بخشا در

بدنبال نزدیک شدن انتخابات مجلس خبرگان هر دو جناح حاکمیت قصد دارند رای ترکمن ها را به نفع خود جلب کنند. ترکمن ها نماینده ای در مجلس ندارند و مجبورند به یکی از نمایندگان دو جناح رای دهند. در صورت کاندید شدن ترکمن ها، بخاطر پراکندگی و نوع تقسیمات اداری ضد ملی منطقه ترکمن صحرا، از رای مردم ترکمن برخوردار نخواهند شد. پس از روی کار آمدن خاتمی و تاسیس استان گلستان اولین بار طرفداران و نمایندگان جناح خاتمی در منطقه جبهه ای را بنام 'مدافعین جامعه مدنی - اسلامی گلستان' تشکیل دادند. مصطفی سبطی دبیر کل این جبهه در دیدارش با نورمفیدی 'نماینده ولی فقیه' می گوید: موسسان این جبهه از گرایش های موجود سیاسی بر محور قانون اساسی برای دستیابی و تحقق نظریه جامعه مدنی آقای خاتمی پیروی می کنند. طرفداران خامنه ای که در ارگانهای دولتی منطقه قدرت فراوانی دارند، این جبهه را متهم می کنند که ترکمن ها را تحریک می کند. خود نورمفیدی با وجود رعایت موضعگیری به اصطلاح بی طرفانه می گوید: باید مراقب باشیم مسائلی به وجود نیاید که این آزادی را قبل از رشد و بلوغ از بین ببرد. و هوشیار باشیم که نظریه جامعه مدنی وسیله ای در دست دشمنان برای از بین بردن آزادی نشود. نماینده دیگر جناح خامنه ای حجت الاسلام عامری دبیر ستاد نماز جمعه استان گلستان حتی تهدید می کند و آشکارا از کسانی که ترکمن ها را به مشارکت و فعالیت های اجتماعی ترغیب می کنند انتقاد می

تلاشی برای نابودی ملی

در این شماره از ایل گون شکایت نامه یکی از روستائیان ترکمن آمده است. این شکایت نامه بسیار گویا و رسا است. بیان گوشه هایی از ماهیت واقعی سیاست های انهدام گرایانه در مناطق ملی است. این نه فقط درد یک روستای مشخص، بلکه درد مردم ترکمن در تمامی ترکمن صحرا است.

این درد حکایتی چندجانبه دارد. یک جنبه آن اقتصادی و جنبه دیگر آن ملی-فرهنگی است. هرکدام از این جنبه ها خود زوایای فراوانی دارند. ولی همه آن ها یک هدف را تعقیب می کنند: حذف و نابودی مسئله ملی.

دامداری یکی از منابع اصلی اقتصادی در ترکمن صحرا می باشد و آن نیز وابستگی شدیدی به مراتع موجود در منطقه دارد. در سالهای حکومت جمهوری اسلامی در جهت بازسازی و احیاء مراتع موجود هیچ اقدام مثبتی صورت نپذیرفته و مراتع موجود روز به روز حاصلخیزی خود را از دست می دهند.

اما حاکمیت جمهوری اسلامی به این تخریب طبیعی نیز بسنده ننموده و بخشی از مراتع را جهت ایجاد شهرک ها در اختیار افراد غیربومی که به مناطق ترکمن نشین کوچانده میشوند، و یا جهت چرای دامهای غیربومی ها اختصاص می دهد. مردم منطقه مراوه تپه حق استفاده از مراتع غنی و وسیع خود را ندارند، چون که در اختیار عشایر قرار داده شده است. آنها فقط شاهد چرای بی رویه دامهای دیگران در منطقه سکونت خود هستند.

حاکمیت با تخریب مراتع ترکمن صحرا عملاً به اقتصاد دامپروری منطقه ضربه بزرگی وارد

می آورد. این به معنی ایجاد بیکاری در صنعت دامداری و فراورده های مربوط به آن است که دامنگیر بسیاری از نیروهای فعال جامعه می گردد و این در حالی است که دولت گوشت مورد نیاز خود را از خارج وارد می کند.

مهاجرت افراد غیربومی به منطقه کاملاً حساب شده و طبق برنامه درازمدتی صورت می گیرد. ظاهراً این افراد بعنوان نیروی کار مهاجرت داده می شوند. در حالی که بیکاری در ترکمن صحرا بیداد می کند. بسیاری از ترکمن ها در ترکمن صحرا به علت کمبود زمینه های شغلی و عدم سرمایه گذاری دولت بیکار هستند. بسیاری از جوانان ترکمن، برخاسته از تحصیل کرده، مشغول به کارهای بسیار جانبی مانند دستفروشی در کنار خیابان ها اشتغال دارند این عمل در حالی است که در ادارجات دولتی و مراکز تولیدی موجود اکثراً غیر بومی هایی که عمدتاً غیر متخصص و حتی با سواد و دانش ناکافی مدیریت و مسؤولیت همه امور را در قبضه دارند.

پدیده درخور توجهی در سالهای اخیر در ترکمن صحرا و در رابطه با ترکمن ها شکل گرفته است. بسیاری از نیروهای متخصص ترکمن و حتی نیروی کار ساده ترکمن که نمی توانند در ترکمن صحرا شغلی برای امرار معاش بدست آورند، بالاچار به شهرهای خارج از منطقه کوچ کرده و در آن مناطق مورد لطف قرار گرفته و براحتمی شغل مناسب بدست می آورند. ولی این لطف در ترکمن صحرا شامل حال آنان نمی گردد.

نیروهای متخصص و کارآموزده از پایه های اصلی رشد یک جامعه هستند و این را نیز سیاستگذاران حاکمیت بدرستی تشخیص می دهند. شرایطی ایجاد می گردد که نیروهای

کارآمد ترکمن برای گذران زندگی مجبور به ترک سرزمین مادری خود گشته و توانایی مادی و معنوی آنان نمی تواند در خدمت رشد مردم خود قرار گیرد و این در درازمدت به معنی تهی کردن دستاوردهای مادی و معنوی یک ملت است. این در حالی است که ترکمن صحرا کمبود مدیریت فنی و اداری متخصص دارد و مدیران کنونی که اکثریت قریب به اتفاق آنها وارداتی هستند در سطح بسیار نازلی از مدیریت می باشند. این پدیده فرار داده شدن نیروی انسانی نه فقط در مورد ترکمن ها، بلکه در مورد سایر ملت های تحت ستم در ایران اعمال می گردد. آنچه که در شکایت نامه آمده نمایانگر جنبه دیگری از سیاست های ضد ملی است. یکی از شیوه های شناخته شده ای که حاکمان جهت مقابله با خیزش های ملی ملت تحت ستم بکار می برند، ترفند تغییر تناسب ترکیب جمعیت منطقه ملی است. جمهوری اسلامی این سیاست را در کمال جدیت پیش می برد. این حکومت تجربه سالهای نخستین انقلاب را دارد که ملت ترکمن در تمامی شهرها و روستاهای دور و نزدیک، برای احقاق حقوق ملی لگدمال شده بر علیه ستمگران پیا خاسته بودند. در آن سالها حاکمیت هیچ پایگاهی در هیچ شهر و روستای ترکمن نداشت. بی اعتمادی مطلق از جانب حاکمیت سیاسی ملت حاکم که از رژیم پیشین ادامه داشت با شدت بیشتری ادامه یافت. سیاست تغییر ترکیب جمعیت در ترکمن صحرا از همان سالهای نخستین شروع گردید. شهر آق قلا که شاید ۹۸٪ جمعیت آن ترکمن بود هم اکنون ترکیب جمعیت ترکمن ها با ت به مشاهدات و گزارشات حداکثر ۷۰٪ بقیه در صا

بقیه از صفحه قبل

تلاشی برای ...

است . در مناطق روستایی ترکمن مانند قراول تپه و یا در خط فاصل بین باغلی ماراما و ایمر شهرک هایی برای افراد غیربومی ساخته شده که در آنجا اسکان یافته اند . و قرار است که در اطراف داشلی برون نیز شهرکی احداث گردد . این شهرک سازها در قلب مناطق روستاهای ترکمن نشین ، شهرک سازی اسرائیل برای یهودی ها در مناطق فلسطینی را تداعی می کند . همچنین جهت تشویق افرادی که به شهر های ترکمن نشین مهاجرت می کنند وام مسکن و دیگر امکانات دولتی به راحتی در اختیار آنها قرار می گیرد .

حاکمیت اگر واقعا به فکر حمایت و کمک به زحمتکشان غیربومی بخصوص سیستانها است چرا این کمک ها را به سیستانهای منطقه محروم نگه داشته شده سیستان اختصاص نمی دهد ؟ چرا اینگونه سرمایه گذاری ها در آنجا صورت نمی گیرد ؟

حاکمیت اسلامی و ملت حاکم به سبب تمایزات ملی و فرهنگی و از جمله به سبب سنی مذهب بودن ترکمن ها ، که مذهبی غیر رسمی در ایران است ، دارای پایگاه مردمی در بین ترکمن ها نبوده ولی اکنون این این شهرک ها و این توده مهاجرت داده شده بعنوان پایگاه هایی برای حاکمیت عمل می کنند .

این ها گویای فقط بخشی از سیاست های ضدملی حاکمیت حاکم بر ایران است که بدور از جاروجنجال و بسیار حساب شده برنامه خود را پیش می برد . آنها مهم بودن مسئله ملی را درک می کنند و به آن موضوع اهمیت در خور ، ضد ملی ، را می دهند .

آنها به نیکی می دانند که چه می کنند و تمامی جناح های حکومتی علیرغم اختلافات سیاسی در این مورد با هم توافق نظر دارند . اما اپوزیسیون مدعی روشنفکر ، غافل از وضعیت جامعه ، نمی داند که در بطن جامعه ایران چه می گذرد فقط به بررسی و تحلیل جزئی از اوضاع حاضر دلخوش می کنند و فکر می کنند که بسیار نیز سیاسی و آینده بین هستند . رهبران سازمان های سیاسی (سراسری) ایران که اکثرا روشنفکران فارس و یا نمایندگان فکری آن هستند بنا به آموزش عمومی زندگی اجتماعی خود همه مسائل جامعه را سائترالیستی درک می کنند . به سبب این تفکر آنها ایران را فقط در تهران و برخا نیز تهران را فقط در کاخهای حکومتی خلاصه می کنند . متأسفانه برخی نیز که بنا به ادعای خود درک از مسئله ملی داشته و دارند ، وقتی که به آن جمع ها می پیوندند بر آن سیاق ره طی می کنند . آنها نیز صراحتا مسئله ملی در ایران را در قیاس با مسائلی مانند محاکمه شهردار تهران در درجه دوم اهمیت قرار می دهند که این واقعا مایه تأسف است .

با چشم بستن بر واقعیت های جامعه چند ملیتی ایران نمیتوان معضلات آنرا نادیده گرفت . این ملت های متفاوت با همیاری یکدیگر جامعه ایران را بنا نهاده اند . سیاست های تبعیض و توفیق طلبی و تحمیق ملت های غیر حاکم در ایران ، که به گوشه هایی از آن در بالا بیان شده ، تشمت و جدایی میان مردم ایران را دامن میزند . این سیاست ها همزیستی این مردم را به مخاطره می افکنند . ملتی که در ساختار سیاسی قدرت در ایران سهیم گردانیده نمی شود ، ملتی که در سرزمین خود توسط قدرت سیاسی ، اقتصادی و نظامی حکومت مرکزی

از حق و حقوق اولیه خود نیز محروم می گردد ، در روند نسبت به قدرت مرکزی احساس بیگانگی می کند و این رابطه نمی تواند در طولانی مدت به این شکل درآورد ادامه یابد . این درد بایستی که برطرف گردد ، حال به چه شکلی به هر دو طرف قضیه بستگی دارد و در درجه اول به آثانی که بانی این درد هستند . نبایستی که این زخم چرکین گردد . حداقل می بایستی که نیروهای آگاه جامعه به این معضل بزرگ جامعه چند ملیتی ایران با دیدی مسئولانه بنگرند و بکوشند که آنرا التیامی بخشند .

مشراد

ادامه از صفحه ۱۸

زمان شوروی سابق به لوله های سراسری روسیه وصل بودند . تنها خطوط موجود در حال حاضر از طریق کشور همسایه شمالی ، با اخذ حق عبور قابل توجه از جانب آن امکان پذیر می باشد ، زیرا روسیه همچنان خواهان تاثیر تعیین کننده در اقتصاد و سیاست کشورهای آسیای میانه می باشد . مشکل دیگر در این مورد قرارداد مورد اعتراض تفکیک آب دریای خزر از جانب ایران و ترکمنستان می باشد . بنا به گفته یر محمد - مدیر انستیتوی بررسی های استراتژیک - در يك کنفرانس در آلا آتا : حل این مشکل می تواند سرمایه گذاری های خارجی بویژه آمریکایی را به این منطقه جذب کند . و قزاقستان بیش از این نمی تواند صبر کند . شرکت های نفتی خارجی در قزاقستان زمانی می

قزاقستان :
جمعیت : شانزده و نیم میلیون
مساحت: دو میلیون و ۷۰۰ هزار کیلومتر مربع
تولید ناخالص داخلی سرانه : هزارو ۴۲۶ دلار
صادرات : ۶ میلیارد و ۸۰۰ میلیون دلار
واردات : ۷ میلیارد و ۲۰۰ میلیون دلار

مدخلی بر جهانبینی مختومقلی
(مختومقلی و تصوف)

شاعر ملی، فیلسوف و اندیشمند بزرگ خلق ترکمن مختومقلی فراغی (۱۷۸۰-۱۷۲۳) حدود ۱۵۰ سال است که مورد توجه محققین آسیائی و اروپائی قرار گرفته اشعار و شخصیت تاریخی وی از زوایای مختلف مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. اشعار مختومقلی آنچنان پرجنبه و از لحاظ مضمون متنوع میباشد که شرقشناس برجسته پرفسور "برتلس" دیوان وی را به جام افسانه ای جم تشبیه کرده است که تمامی دنیا را در خود منعکس میکرد.

بررسی جهانبینی مختومقلی کاری سترگ و پیگیر علمی را میطلبد که نه در یک مقاله میگذرد و نه موضوع یک کار ژورنالیستی میتواند باشد. لذا در اینجا بمثابة مدخلی به این کار سنگین، در حد توان خود به پی جویی رگه هایی از بیانات صوفیانه در اشعار وی میپردازیم. درستتر آن دیدیم که این کار را ضمن آشنایی مختصر با کلیات تصوف، پس از یک مقدمه کوتاه پیش ببریم.

مجموعه تصورات و تفکرات انسان پیرامون جهانی که ویرا احاطه نموده است و نیز پدیده های شگرفی چون مرگ و زندگی در خرافات و ادیان اولیه شکل میگیرند. اینگونه تصورات نخستین بار پس از پیدایش خط در کتیبه های سومری ثبت میگردد (در هزاره سوم پیش از میلاد). سپس در مکتب یونان و دیرتر در اسکندریه رشد و تکامل یافته از تصور به تعقل و از خرافه به علم فرا میروید و سیستمهای بسیار منظم تنکر و تعقل توسط حکما و فلاسفه یونان خلق میگردد.

با گسترش دین مسیح به ممالک اروپایی و قدرت یابی کلیساها عرصه بر مدارس فلسفی تنگ میشود و فلاسفه از سوی ارباب کلیسا به کفر و الحاد متهم گردیده مورد پیگرد و انواع ایذاء و آزار قرار میگیرند، تا اینکه با گرویدن "ژوستینین" امپراتور روم به دین مسیح در سال ۵۲۹ پس از میلاد، بساط حکمت و حوزه فلسوفی بکلی برچیده شده، فلاسفه یونان نیز در اقصی نقاط دنیا بویژه مصر پراکنده میشوند. آثار فلسفی و علمی زیادی به زبان عربی ترجمه و ترویج میگردد. از آن زمان زبان عربی به زبان علم و فلسفه تبدیل میشود.

همزمان با گسترش دین اسلام، این آثار گرانبها نیز در سرزمینهای وسیعی از اسپانیا تا ترکستان شرقی انتشار یافته توسط متفکرین دنیای اسلام باز آفرینی میگردد. یکی از مهمترین سرچشمه های عرفان و تصوف و بویژه ایده اساسی آن یعنی "وحدت وجود" همین آثار ترجمه و بازسازی شده میباشد.

همانگونه که میدانیم در سرزمینهای وسیعی که تحت سیطره دین اسلام قرار میگیرد اقوام مختلفی با باورهای دینی و فرهنگهای باستانی خویش میزیسته اند. تکلیف جنگ مادی یا جنگ شمشیر بین مهاجمین مسلمان و ساکنین سرزمینهای مختلف طی چند دهه روشن میشود. اما این تازه آغاز جنگ در عرصه دیگری بود یعنی جنگ معنوی و برخورد و مبارزه بین اصول و عقاید اولیه دین اسلام و باورها و فرهنگهای قدیمی آنان چون بودیزم، مانیزم، شامانیزم، زرتشتیگری، مسیحیت و غیره بوده که چند سده به درازا میکشد و حاصل آن پیدایش دهها مذهب و طریقت بوده که در شرایط اقتصادی-اجتماعی و انگیزه های سیاسی گوناگون شکل گرفته اند. چنانکه در بالا اشاره کردیم این گوناگونی باورها بویژه جریانهای تصوف حاصل آمیزه و سنتزی از اسلام، فلسفه یونان و ادیان و فرهنگهای قبل از اسلام اقوام مختلف بوده است. محققین از بیش از صد نوع مذهب و طریقت در چارچوب اسلام نام میبرند.

در منشا کلمه صوفی و تصوف نظرات مختلفی وجود دارد. برخی ریشه آنرا از کلمه یونانی "سوفیا" یعنی علم و دانش میدانند، برخی از کلمه "صفه" به معنی سکو میدانند. زیرا در صدر اسلام جمعی از صحابه پیغمبر چون ابوذر زندگی فقیرانه ای پیش گرفته بودند و شب را بر روی سکوی مساجد، یعنی "صفه" به روز می آوردند و از صدقات و نذوراتی که مردم میدادند امرار معاش مینمودند. برخی ریشه آنرا از کلمه "صوف" به معنی یکنوع پارچه پشمی درشت میدانند که خرقة درویشی از آن دوخته میشده است. و بالاخره جمعی نیز ریشه آنرا از کلمه "صاف" میدانند. دو تعبیر اخیر در یکی از اشعار مکتومقلی چنین می آید:

صوفی لبق اسبابی خوشدور گئی ایچینگنی صاف ادیب
بولسا مؤی-مؤجک ایچیم، بو اسکی شالی نیله رم.
(اسباب تصوف نیکوست گر با قلبی صاف پوشی ،
این شال زنده را چه کنیم اگر درونم چون حشرات موذیست)

تصوف خود یکنوع جهانبینی و یک سیستم فکری و عملی در جهت زدودن آلیشها و زوائد روحی و تهذیب اخلاقی برای نزدیکی به خدا و حتی رسیدن به وصال خدا، خدائی شدن و یا جزئی شدن از کل خالق گشتن میباشد.

اساس مذهب بر شریعت استوار میباشد که در حقیقت قانون اساسی جامعه اسلامی بوده بیشتر جنبه مادی دارد ، اطاعت از آن و بجا آوردن دستوراتش ضامن سعادت در این جهان و جهان دیگر میباشد. اما اساس تصوف بر طریقت استوار است که یک راه و روش معنوی به سوی آفریدگار میباشد. خوجه احمد یسوی که به پیر ترکستان معروف بوده، بنیانگذار تصوف ترکستان و طریقت یسوی میباشد، در کتاب مشهور خود "دیوان حکمت" طریقت را به "مغز" و شریعت را به "پوست" تعبیر میکند. هرچند مغز والاتر است اما برای محافظت مغز پوست نیز لازم میباشد. بهمین جهت در تصوف ترکستان به انجام فرایض مذهبی نیز اهمیت قائل میشوند. اما اساسی ترین اختلاف بین مذهب و تصوف در پاسخ به این سؤال روشن میشود که :

"آیا انسان و دیگر مخلوقات از عدم بوجود آمده است و یا از وجود و هستی شکل گرفته است؟"

پاسخ مذهب اینست که انسان و تمام مخلوقات از عدم و نیستی آفریده شده و خالق و مخلوق از دو جوهر مختلف و غیرممازج میباشند. اما جواب تصوف اینست که کائنات از جمله انسان از عدم بوجود نیامده بلکه نتیجه فیضان، صدور و نزول باریتعالی از عالم علوی به عالم سفلی میباشد و در نتیجه خالق و مخلوق از یک جوهرند و یا در وجود هر شیئی از جمله انسان جوهری از خدا وجود دارد و سرتاسر دنیا و همه اشیا تجلیگاه پروردگار میباشد. به بیان صائب تبریزی "دل هر ذره بشکافی، آفتابیش در میان بیسی". این تصویر صوفیانه در اشعار مکتومقلی نیز با صراحت به چشم میخورد:

هر اشیادان یار صفتین درس آلدیم - قرآن قایسی کیتاب قایسی بیلمه دیم
(از هر شیئی صفت یار را آموختیم - ندانستم قرآن کدام است و کتاب کدام)
و یا

هر اشیاادا یار جمالین نقش اتدی - آب قایسی دئر، شراب قایسی بیلمه دیم
(در هر شیئی یار جمال خویش نمود - ندانستم آب کدام است و شراب کدام)
و یا

دولیا دولی سن غفل سن یارننگدان - می مسمی سن یا شیدامینگ نامه سن
(دولیا پر است و نواز یارت بیخبری - مست میی یا شیدانی چه هستی)

از این دیدگاه اساسیترین اصل تصوف یعنی "وحدت وجود" پدید می آید. وحدت وجود برای اولین بار توسط یکی از حکمای هفتگانه یونان بنام هراکلیوس (هرقلیطوس، قرن پنجم ق. م.) چنین بیان میشود: "... و حقیقت واحد است و کائنات از عنصر خشک و گرم ناشی هستند، و باز به همان عنصر بر میگردند و راه نشیب و فراز می پیمایند. در راه نشیب آتش مبدل به خاک و آب میشود و خاک در راه فراز به آب و آتش منتهی میگردد. ظاهر کثرت است و باطن وحدت، و روح انسان نیز شراره ای از آتش علوی است و پس از مرگ رجعت به اصل مینماید". این تفکر توسط فیلسوفان بعدی بویژه افلاطون و ارسطو تکامل داده شده بصورت سیستمهای منظمی ارائه میگردد. در قرآن کریم نیز آیه "انا لی الله و انا الیه راجعون" با تفکر فوق قرابت دارد که در تصوف به آن تکیه میشود.

در بیان تصوف نیز از واحد جز واحد صادر نمیشود. وحدت اصل پایدار بوده، کثرت گذرا و نتیجه صدور، فیضان و نزول ذات لایزال در جهان مادی میباشد. ذات ازلی چون خورشیدی است که بر تمام ذرات عالم می تابد. آفتاب و خورشید از یک جوهرند. و یا چون اقیانوس بیکران و مواجیست که چون میخروشد پستیها و چاله های زمین را پر میکند و اشکال مختلفی بخود میگیرد اما جوهر همه آنها یکیست. اختلاف در ظروف است نه در مظهر. آب رنگ و شکل ندارد تنها در ظروف گوناگون اشکال و رنگهای مختلف پیدا میکند. با این تعبیر تمام اختلافات مادی و معنوی از جمله اختلاف ادیان و مذاهب نیز ظاهری و در اشکال بوده در اصل و جوهر یکی میباشند. چون این شکل و ظاهر که باعث کثرت است از میان برخاست همه یکسان شده به اصل خود که همان ذات باری تعالی است برمیگردند. وحدت وجود در تصوف با تعبیرهای مختلفی بیان میگردد. ابوالحسن ابوالخیر تا آنجا پیش میرود که میگوید: "تا همه عبادتگاههای روی زمین ویران نشود، نمیتوانیم وظیفه مقدسمان را بدرستی انجام دهیم و تا کفر و ایمان یکی نشود، مسلمان واقعی پیدا نخواهد شد." (۱)

این تفکر در اشعار مکتومقلی بویژه در شعر "محراب قایسی بیلمه دیم" بشکل شیوا و صریحی بیان میگردد:

آبدال (۲) مانگا ابد جامین سونالی	(از آنگاه که ابدال جام ابدیت نتارم کرد)
مسجد قایسی، محراب قایسی بیلمه دیم	(ندانستم مسجد کدام است و محراب کدام)
اول گودازدا جانیم اریب یانالی	(از آنگاه که در آن گدازه سوختم و مذاب گشتم)
آباد قایسی، خراب قایسی بیلمه دیم	(ندانستم آباد کدام است و خراب کدام)
بیر تابشنا تاپ اتمه دیم توز بولدوم	(بر تابشی، تاب نیاوردم و گرد شدم)
توپراق بولدوم آتاش بولدوم سوز بولدوم	(خاک شدم، آتش گشتم، گداختم)
داشدان بیشدیم، ایچده ن کویدوم کوز بولدوم	(برونم سوخت، درونم تفت، و اخگر شدم)
کنار قایسی، کباب قایسی بیلمه دیم	(ندانستم کباب کدام است و کنار کدام)

۱- مقبره ابوسعید ابوالخیر در مائه ترکمنستان بوده بنام "مانه بابا" زیارتگاه مردم ترکمن میباشد. ابو سعید همزمان و مورد احترام طغرل و جغری از رهبران ترکمنهای سلجوقی بوده است.

۲- آبدال (رجال الغیب) از بندگان برگزیده خدا میباشد که اداره امور روی زمین را به آنان می سپارد. آنان حافظ نظم در دنیا میباشند. وحی و معجزه به پیمبران و الهام و کرامت به آبدالها تعلق دارد. شاه اسماعیل ختانی (صوفی) در باره آنها چنین میگوید: "آبدال نین بناسینی سورا سا ن- الله بیر، محمد علی آبدالدیر، حقیقت علمینده اصلین آراسان- جمله اولولاردان اولی آبدالدیر"

نفسه اویدوم، اوزوم بیلدیم حرص بولدوم
عقل ایشین دوغری ساندیم، ترس بیلدیم
هر اشیادان یار صفاتین درس آلدیم
قرآن قایسی، کیتاپ قایسی بیلمه دیم.
(به نفس گرویدم و خودرا حریص یافتیم)
(کار عقل را درست پنداشتم و خطا یافتیم)
(از هر شیئی صفت یار را آموختم)
(ندانستم قرآن کدام است و کتاب کدام)

مختومقلی اول مکاندا مکث اتدی
شیخلار تورودی بیگیتلر دی راقص اتدی
هر اشیادان یار جمالین عکس اتدی
آب قایسی دیر، شراب قایسی بیلمه دیم.
(مختومقلی در آن مکان تأمل نمود)
(شیخها چون جوانان پای کوبیدند)
(از هر شیئی جمال یار تصویر گشت)
(ندانستم آب کدام است و شراب کدام)

به تعبیر تصوف، انسان و تمامی کائنات از روزی که از مبدا الهی آمده اند، پیوسته در شور و التهاب، عشق و اشتیاق و بیتابی برای برگشتن به آن مبدا و وصال وصال یار بسر میبرند. انگیزه همه حرکتها ی کائنات از گردش افلاک تا امواج خروشان اقیانوسها همین بیتابی و شوق وصال میباشد. بقول مولوی: "از نیستان تا مرا بریده اند - از نفیرم مرد وزن نالیده اند"

بنابر این عشق در تصوف والاترین مقام در سیروسلوک به سوی مبدا و اشراق میباشد. در راه این عشق باید از همه چیز گذشت، حتی جان آدمی هدیه ارزانی در این راه میباشد. بقول محمد اقبال: "مقام عشق منبر نیست، چوبه دار است". منصور حلاج و عمادالدین نسیمی الگوی مکمل اینگونه عشقان میباشد که جان بر سر آن باختند و آواز بر نیاوردند.

در اشعار مختومقلی نیز "عشق" جایگاه ویژه ای دارد. وی حلاج و نسیمی را می ستاید. سکینی بار مسئولیت این عشق را پیوسته یادآوری نموده عاشق نمایان متظاهر را به باد انتقاد میگیرد مثلا:

عشق اثر اتمسه یانماز چنراغلار
عشق اثر اتمسه یانماز چنراغلار
عشق اثر اتمسه یانماز چنراغلار
عشق اثر اتمسه یانماز چنراغلار
(عشق اگر اثر نکند، چراغها روشن نخواهد شد)
(گر دچار عشق شوند، مرغان بنالند و گرگان بگریند)
(کوههای پر هیبت و قدرت خم گردند)
(و سنگها آب شوند و بر این درد تاب نیاورند)

کیمدیر عشقننگ یوکون چکن مردانا
پله ک گوردی، قورقوپ دوشدی گردانا
زمین جوممیش ایلاپ، کلدی لوزانا
چو لور دوزلر چکه بیلمز بو دردی.
(کیست که بار عشق را مردانه بکشد)
(فلک دید و هراسان به دوار افتاد)
(زمین جنبید و به لرزه در افتاد)
(دشتها و صحراها تاب این عشق را ندارند)

و یا

عشقننگ آوازاسین دینگله داشیندان
جان جبریندن قورقسانگ بارما باشیندان
سریشتانگ کم بولسا عشقننگ ایشیندن
بار حابار آل کوره ن موبتلااردان.
(حدیث عشق را از دور بشنو)
(اگر سودای جان داری به سویش نرو)
(اگر آگاهی بر کار عشق نداری)
(برو خبر از مبتلایانش بگیر).

و یا

(مختومقلی حاقدان پیاله چکسه	(مختومقلی کر پیاله ای از حق کشد،)
پیاله جوش بریپ خیالا چکسه	(.....)
عاشقار قلبیندان بیر نالا چکسه	(عاشقان کر ناله ای از دل برآورند،)
داغی الندیره ر، داشی یاندرار.	(کوه را فرو ریزاند و سنگ را بسوزاند.)

عشق در تصوف از هر عبادتی که بر اساس عقل و عافیت جویی صورت پذیرد و انتظار پاداش بر آن مترتب باشد، حتی اگر به امید رستگاری و پاداش در آخرت انجام شده باشد برتری دارد. مختومقلی چنین میگوید:

عاشق من دیب لاف اورارلار یالاندان	(لاف عشق به فریب می زنند)
بللی سینی آیدار، سورسناک بیلندن	(گر از آگاهانش پرسی، باز خواهند گفت)
ایل گوژونه یوز بیل طاعات قیلاندان	(بجای صد سال عبادت به چشم جلق)
یاخشدیر بیر سحر گوژدن یاش کلسه	(بهتر است یک سحر اشک چشم بریزی)

افلاطون فیلسوف یونانی (قرن پنجم ق. م.) چنین تعبیری از این عشق دارد: "روح انسان در عالم مجردات پیش از ورود به دنیا حقیقت زیبایی و حسن مطلق یعنی "خیر" را بی پرده و حجاب دیده است، پس چون حسن ظاهری و نسبی و مجازی را میبیند از آن "زیبائی مطلق" که پیش از این درک نموده یاد میکنند، غم هجران باو دست میدهد، و هوای عشق او را برمیدارد، فریفته جمال میشود و مانند مرغی که در قفس است میخواهد بسوی او پرواز کند. عواطف و عوالم "محبت" همه همان شوق "لقای حق" است..."

ابن سینا نیز این فکر افلاطون را چنین بیان میکند: "نفس چون کبوتری بلند آشیانه از جایگاه برین فرود میآید و هرچند در اول با ناخرسندی فرود میآید اما چون مدتی آرام یافت به این دنیا که دنیای جسم است دل میبندد و انس میگیرد، دوستان منزلگاه نخست و عهد و پیمانی را که با آنان داشت از خاطر میسپرد. آنگاه چون در دام جسم فروماند هر وقت عهد گذشته و منزلگاه دیرینه را بخاطر میآورد، ناله و زاری آغاز میکند. باز چون هنگام بازگشت رسید پرده از پیش دیده اش می افتد (میگیرند) و او نغمه شادی سرمیکند و آنچه را با دیدگان خواب آلود زندانی در نمیتوانست یافت دیدن میگیرد..."

این تعبیر در اشعار مختومقلی نیز بیان خود را مییابد دارد. مثلاً:

آصلیگ آویچ قوم دور، دم بیر نفس دیر	(اصل تو مستی خاک است و دم یک نفس)
اؤزونگه بیر تۈزنه؛ یشینگ عبتدیر	(به خود بنگر، اعمالت عبث است)
جسد بیر منزلدیر، تن بیر قفس دیر	(جسد منزلگاه نیست و تن یک قفس)
جان بیر گوژی باغلی قوش دور یارانلار.	(جان پرنده چشم بسته ایست، یاران)

۱- ابن سینا از جمله حکمای بزرگ ترکستان بوده است که آثار خود را به زبان عربی که زبان علم و فلسفه در ممالک اسلامی بوده نوشته است. او در شهرماری ترکمنستان تحصیل کرده و مرکز تحقیقات (آکادمی) وی شهر اورکنج (ترکمنستان شمالی) بوده است. در سال ۱۰۱۷ میلادی مجبور به ترک این شهر میشود و مدتی نیز در شهرهای مختلف ترکمنستان چون نوسای و ابیورد زندگی میکند (تکا. ترکمنستان س.س.ر. نینگ تاریخی - جلد اول ص. ۳۷۹)

و یا

(دل به پرواز آمد و از جایگاهش بخواست)	کونکول پرواز ایلاب قالدی بریندن
(بال گشاده است و از آسمانها فرود نخواهد آمد)	هوالاتیمیش، گوکده ن اینمز یارانلار
(به خیالی دچار گشته که از سرش بیرون نخواهد شد)	بیر خیالا دوشمیش، چیقماز سریندن
(از این خیال دیگر باز نخواهد گشت.)	بو خیالدان قابدیپ دؤنمز یارانلار.
(از شهید محبت نوشیده است)	نوشی ادیدیر "محبتینگ" قاندیندان
(بند زاهدان را نخواهد گرفت)	قولاق توتماز زاهدلارینگ پندیندن
(از جایگاهش برخاسته، از بندش رهیده)	توردی مکانیندان، چیقدی بندیندن
(دیگر بار به جایگاهش برنخواهد گشت)	دولانیب اورنوندا غونماز یارانلار.

اما وصال یار و پیوستن به حق زمانی میسر میگردد که سالک قادر گردد تا راه دراز پر درد و رنج و ریاضت و فداکاری را طی کند و طی آن از قید و بند هر آنچه که مادی و دنیوی و با بعبارت دیگر غیر الهی است رها گشته، به مقام فنا برسد که خود آغاز بقاء در وجود باریتعالی میباشد. برای رسیدن به این هدف الهی از سوی طریقت های مختلف سیستمها و دسیپلینهای گوناگونی تنظیم گردیده، به شیوه های خاصی اجرا میگردد که پرداختن به آنها از حوصله این مقاله خارج میباشد. مرید سالک در این سیر مادی و معنوی از مقامات مختلفی چون توبه، رضا، صبر، توکل، وراء، عزلت، خلوت، فقر... گذشته، احوال گوناگونی چون قبض و بسط، غیبت و حضور، جمع و فرق، ذوق، جذب، عشق، تجلی... را طی میکند. هر یک از این مقامات و احوال در تصوف مفاهیم و تعبیر ویژه ای دارد که چه بسا با آنچه که معانی متداول این لغات به ذهن متبادر میکنند بکنی متفاوت میباشد. به هر حال سالک پس از طی این احوال و مقامات و از سر گذراندن دگرگونیهای بزرگ یا "اطوار اربعه" (به تعبیر شهاب الدین سهروردی) و یا "اطوار سبعة" (به تعبیر نجم الدین کبری) (۱) به مقام "فنا" میرسد که همانطور که در بالا اشاره کردیم به معنی رها شدن از تمام علائق مادی و حتی فراموش کردن تن و وجود خویشی، که خود آغاز بقاء دیگر در وجود باریتعالی و یا خدائی شدن میباشد. در این مرحله است که سالک چون منصور حلاج فریاد "اناالحق" سرمیدهد و یا چون نسیمی میگوید:

اولموشام حقی "اناالحق" سویله رم
حق منم، حق منده دیر، حق سویله رم

در اشعار مختومقلی نیز حالات و مقامات فوق با اصطلاحاتی که در فرهنگ تصوف معمول است فراوان دیده میشود. منظومه "بیر گبجه یاتیریم" وی در حقیقت بیان روشنی از این طی طریق و سیر آفاق و انفس تا مقام "لقاء حق" میباشد. ابیات زیر نیز گویای مفاهیم فوق میباشد:

بیر "مقام" دوشی بولدوم، فکر آندا فکره باتدی (به مقامی رسیدم، فکر در آنجا بر فکر نشست)

۱- نجم الدین کبری بنیاتگذار طریقت کبرویه در ترکمنستان میباشد که در حمله چتکزخان به شهر اورکنج، در آنجا کشته میشود. آرامگاه او در شهر کونه اورکنج مورد احترام و زیارتگاه مردم ترکمن میباشد.

”جان“ آندا جانندان بولدی، اسسیندن گیدیپ یاندی	(جان از جان شد و از تاب و توان اوفتاد)
”جسد“ بولدا یوق بولدی، ”کونگول“ اوزون اونوتدی	(جسد در راه زایل شد، دل خودرا فراموش کرد)
”عشق“ قوشونی ییغیلیب، ”عقل“ مولکون داغشتدی	(لشکر عشق گردآمد و ملک عقل ویران کرد)
تالانگا بریب عقلم، ”دیوانا“ بولدوم ایمدی.	(عقل بغارت دادم و دیوانه گشتم اکنون)
چیقاردیم باشدان ایمدی ”دوینا هواسین“ مطلق	(تمنای دنیا را از خاطر زدودم، مطلق)
نه فرشه آباق باسدینگ، دولان بیر ایریتکا باق	(بر کدام فرش پانواده ای، نگاهی به گذشته کن)
کول بولوب یله سووریل، اول گودازدا جانینگ یاق	(خاکستر شو به باد ده، جان در آن کوره بگداز)
لازم اولدی اوقیماق، ”انالحق و من الحق“	(لازم آمد خواندن ”انالحق و من الحق“)
”می“ ایچیپ میخانادان، مستانا بولدوم ایمدی.	(در میخانه می خوردم، مستانه گشتم اکنون)

از آنچه به اختصار در بالا آمد روشن میشود که در جهانبینی مختومه‌قلی تصوف جای ویژه ای دارد. اما در رابطه با اینکه آیا مختومه‌قلی به کدامیک از طریقه‌های شناخته شده منتسب بوده و یا اینکه وی عارفی بوده است که سیر و سلوک معنوی خود را بدون انتساب به طریقت مشخصی به تنهایی طی نموده، بنظر میرسد که هنوز تحقیقات بایسته ای صورت نگرفته است. هرچند محقق ترک پروفیسور فُئواد کُوپرولی و محقق فرانسوی الکساندر بینگسون بدون ارائه دلایل کافی و مقنع، او را به طریقت نقشبندی منسوب میدانند و شعر وی با مطلع ”بیرگیجه یاتیردیم شاه نقشبندی“ نیز این نظر را تقویت میکند. اما از یکسو مختومه‌قلی به همان نسبتی که به بهاءالدین نقشبند ارادت دارد از بزرگان دیگر طریقه‌ها چون منصور حلاج، احمد یسوی، عمادالدین نسیمی، حاجی بکتاش ولی، شبلی ... نیز با احترام فراوان یاد میکند. حتی تعدادی از ابیات اشعار مختومه‌قلی عینا در دیوان حکمت احمد یسوی نیز موجود میباشد. از سوی دیگر برخی از تفکرات مختومه‌قلی در چارچوب طریقه‌ها نمیکنند بلکه یاد آور اندیشه های خیام در شعر فارسی میباشد. مثلا:

ملالار آخرت سوزون سؤیالرلر	(ملایان سخن از آخرت میرانند)
منکر اولما گرچک ایشدیر ایلرلر	(منکر مباش کار حقیست میکنند)
کیم بیلر کی آخرتدا نیلرلر	(که میدانند در آخرت چه خواهند کرد؟)
اییب ایچیپ، مینیب غوچوپ اوْت یاخشی.	(بخور، بنوش، بئاز و عمر به خوشی سرکن)

در این نوشته کوتاه سعی کردید تا رگه های تصوف در اشعار مختومه‌قلی تا حدوی روشن گردد. اما اندیشه های وی آنچنان والا، ژرف، وسیع و عاری از هرگونه تعصب و تعلق میباشد که شاید در چارچوب مذهب و طریقت خاصی ننگند. همانگونه که در آغاز اشاره کردیم بررسی جهانبینی مختومه‌قلی یک کار جدی و پیر مسئولیت و درعین حال بسیار ضروری میباشد.

در رابطه با تصوف که اکثر آرایخواهان و مصلحین جوامع اسلامی گرایشی شدیدی به آن داشته اند باید گفت که تصوف با اصالت بخشیدن به ماده و انسان بار اومانیزم بزرگی دارد. زیرا با اعتقاد به وحدت وجود، انسان یکنوع ارزش خدائی پیدا میکند و در نتیجه اعمال ظلم و ستم به انسانها مستقیما در حکم رنجاندن خالق او نیز خواهد بود. از سوی دیگر با تعصبات مذهبی که باعث قتل و کشتارهای بی وقفه و فقر و نا امنی جوامع انسانی میگردد مخالفت میورزد. زیرا با تعبیر تصوف، اختلاف بین ادیان و مذاهب صوری و گذرا بوده، اصل و جوهره همه آنها واحد و یکی میباشد. معروف است که در جلسات جنید بغدادی که پیر تصوف معروف

است (قرن دهم میلادی، همزمان منصور حلاج)، علاوه بر پیروان مذاهب و طریقه‌های مختلف اسلامی مسیحیان نیز حق شرکت داشته اند. صوفیان پیوسته با مقاومت در برابر آزمندیهای نفسی و با تقویت بینای روحی و عزت نفس در مقابل زهد فروشی و ریاکاری ایستاده اند. بهمین جهت پایگاه تصوف همیشه افشار پائینی جامعه بوده در اویش مورد احترام توده مردم بوده اند. آنان حقیقت را بی پروا بر زبان می‌آورده اند. برخی از جریانهای تصوف چون "حروفی"، "نقشبندی" و "بکتاشی" بمثابة ایدئولوژی مردم علیه مظالم دربار خودی و مقاوت در برابر استیلاجویان بیگانه نقش عظیمی ایفا نموده اند. طریقت نقشبندی با دیسپلینهای بسیار قوی خود، در شرایط تاریخی قرون گذشته بمثابة یک حزب منسجم به مبارزات ضد استعماری در قفقاز و ترکستان (بویره در ترکمنستان) خدمت بزرگی نموده است. به نظر محقق فرانسوی فوق الذکر آکساندر بنینگسون، علاوه بر مختومقلی شخصیت‌هایی چون "شیخ شامل"، "قریان مراد ایشان" (۱) و "خان جنید" که در رأس اینگونه جنبشها بوده اند، همگی از پیروان این طریقت بوده اند.

ب. گری

۱- از مبارزان سرسخت ضد استعماری ترکمنستان و رهبر روحانی در نبرد حماسی "کوک دبه" علیه تجاوزگران روس در سال ۱۸۸۱ میلادی

شده از جانب خاتمی اعتماد و اعتقاد دارند. ملت های غیر فارس همچون تورکمن، کرد، بلوچ، عرب و آذری که رقم تعیین کننده ای را در ترکیب جمعیتی ملل ساکن ایران تشکیل می دهند و اکثر آنان به شدیدترین شکل مورد غضب و سلاخی نظام جمهوری اسلامی قرار گرفته اند و هیچگونه حق و حقوقی در قانون اساسی از آنها دفاع نمی کند - چگونه می توان رای آنها به نفع خاتمی در برابر یکی از ارتجاعی ترین و مهیب ترین حاکمان رژیم های تاریخ را، به حساب آری به رژیم ریخت؟! ولو تحت هژمونی بلوک رئیس جمهور! زهی خیال باطل!

... بنا بر این بر انگیزختن توهم و تنزل دادن مطالبات مردم در سطح مآشات ... یعنی دست شدن از ضروری ترین نیازهای جامعه و خمیر را در تنور سرد پختن است. این یعنی خلع سلاح کردن مردم... باید در راستای مبارزه ای متشکل و مستقل حرکت کرد و مردم را در مقابل جلادانی که شمشیر را از رو بسته اند، سازماندهی کرد. ... راه رهایی از استبداد و رسیدن به آزادی استفاده از شکاف های موجود و تشکل یابی و همبستگی احزاب و سازمان های دموکراتیک و مردمی، حول مسائل کلان سیاسی است.

نقطه سنجی دقیق به مسائل و سرنوشت خویش مینگرند. ... مردمی که پس از گذشت دو دهه از عمر حکومت اسلامی تمامی امیدهایشان با ناکامی روبرو شده است و سیاست های فاجعه بار رژیم، آنها را به پرتگاه سقوط رسانده و ارمغانی جز سرکوب ملت ها بخصوص ملت های کرد، تورکمن، بلوچ و حذف فیزیکی تشکل های سیاسی و فرهنگی و صنفی برآمده از انقلاب ۵۷، جنگ ویرانگر و خانمانسوز ایران و عراق... موجب شد تا مردم با سنگر گرفتن در پشت يك جناح، به مقابله با جناح مرتجع تر دیگر بپردازند. ... ورشکستگی و به بن بست رسیدن سیاست های جمهوری اسلامی مبین بارز رخداد دوم خرداد ۷۶ است. ... پس از دو دهه حاکمیت استبداد، ارتجاع مذهبی، شکنجه و اعدام، يك "ناجی کبیر" از درون خود رژیم، از درون سیستمی غرق در فساد... قد علم می کند و با شعار قانون و آزادی ها... پا به عرصه مبارزات انتخاباتی می نهد و مردم را متوجه تفاوت های معین در بلوک خویش میکند، تا با يك رفرم، البته در چهارچوب حاکمیت اسلامی رای بدهند. ... روند حرکات و بطور کلی مجموعه مواضع و عکس العمل های مردم تعیین کننده آن است که آنها چقدر به شعارها و راه حل های مطرح

نوشته ای با عنوان "اوضاع کنونی کشور و وظایف ما" با امضای کانون فرهنگی-سیاسی خلق ترکمن (ترکمنستان ایران) با آدرس : Postfach 50974 501439 Koeln Germany به آدرس ایل گون رسیده است که بخش هایی از آن را برای آشنایی خوانندگان بطور خلاصه در اینجا می آوریم :

اوضاع کنونی کشور و وظایف

ما

بی تردید دوم خرداد رخدادی بزرگ در تمامی حاکمیت جمهوری اسلامی ایران است. این انتخابات نشان داد مردم نه تنها از نظر سیاسی بی تفاوت نیستند بلکه بالعکس با هوشیاری و

جا اقتاده همه طوایف ترکمن کناره های کرکانه رود قاطعانه از استقلال کامل در اداره امور داخلی خود برخوردار بودند. (۴)

ترکمن های ایران در دوران اخیر

ترکمن ها تا سال ۱۸۸۱ میلادی که قرارداد مرزی بین ایران و روسیه بسته شد، در محدوده جمهوری ترکمنستان کنونی، ترکمن صحرای ایران، بخشی از افغانستان، عراق و چین زندگی می کردند و همچنان در این نواحی بسر می بردند. زندگی ترکمن ها حالتی اجتماعی داشت و از خود ویژگی دموکراتیکی برخوردار بود.

"انگیزه اصلی در این نظام برطرف کردن حاجت های شخصی از طریق خود مصرفی در خانه یا "اوی" و یا در "اوبه" و نیز نیز فروش اضافه تولید در بازارهای محلی بود، بدون اینکه کسی حق داشته باشد از ثمره و دسترنج دیگری استفاده کند. (۱۱) "در گذشته هر یک از ایلات و عشایر ایران، معمولاً "خان" و رئیس ایلی داشتند که همه ملزم به اطاعت او بودند. پس از اینکه خان می مرد، معمولاً خان زادگان به جای او می نشستند و امور ایلی را اداره می کردند و از حاکمیتی بی قید و شرط برخوردار بودند. این رسم نسل به نسل ادامه می یافت. این اصول هنوز هم تا حدود زیادی بین ایالات و عشایر جنوب و غرب کشور معمول است. در صحرای ترکمن چنین اصولی وجود نداشت. هر کس بنا به استعداد شخصی و اعتقادات مذهبی و رعایت اصول اخلاقی، می توانست مورد تائید و احترام دیگران واقع شود و شخصیت برجسته ای میان طایفه تحصیل نماید. پس از مرگ او، شخصیت دیگری، بدون اینکه نسبتی با شخصیت قبلی داشته باشد، به این مقام می رسید. هر یک از طوایف ترکمن، بوسیله شورانی از "یاشولی ها" یا به گفته دیگر ریش سفیدان اداره می شد، بدون

اینکه مقررات مدونی راجع به این موضوع، وجود داشته باشد. (۲۱)

لوگاشوا : ... چنین مرزی با مصالح سنتی و اقتصادی ترکمن ها و با مصالح رشد بعدی ملی خلق ترکمن همخوانی ندارد.

قرارداد مرزی سال ۱۸۸۱ میلادی بین ایران و روسیه ترکمنان را به دو قسمت تقسیم نمود. بعد از این قرارداد بخشی از ترکمن ها تحت حکومت روسیه تزاری و بخش دیگری تحت حکومت ایران قرار گرفتند. تقسیم شدن ترکمن ها باعث به هدر رفتن نیروی مادی و معنوی آنها گردیده و نقش تاریخی در عدم دستیابی به اهداف ملی ایفاء نموده است. پس از امضای معاهده و برقرار کردن پاسگاههای مرزی در مرز ایران و روسیه، بی درنگ روشن گردید که چنین مرزی با مصالح سنتی و اقتصادی ترکمن ها و با مصالح رشد بعدی ملی خلق ترکمن همخوانی ندارد. (۲۱)

آنچه بر ترکمنان در سراسر دوران بعد از این تقسیم گذشته، خود لازمه بررسی تاریخی جداگانه ای است و در چهارچوب این نوشته کوتاه و مختصر نمی گنجد. در اینجا فقط به جوانبی از زندگی ترکمن های ایران، از زمان به حکومت رسیدن رضاشاه پرداخت می شود.

روزنامه کوشش: کومیش تپه، حاج نفس و آق قلعه که آشیانه های ترکمن های یاغی بود، بدست قوای دولتی افتاده است. یاغیان پراکنده، و متفرق شدند

در راستای سیاست مزبور حکومت ایران در اوایل سال ۱۹۲۴ از ترکمن ها خواست که ماموران ایرانی بیشتری را به ترکمن صحرا بپذیرند و سلاح های خود را تحویل دهند و مالیات های چند ساله را بپردازند. (۵)

ترکمن ها با این اقدام حکومت به مقابله برخاسته و اولین کنگره، خود را در ۲۰ ماه مه ۱۹۲۴ در امچی تشکیل دادند. کنگره خودمختاری ترکمن های ایران و تاسیس جمهوری ترکمنستان را اعلام نمود و عثمان آخون را به ریاست جمهور برگزید. دیگر اقدامات و تصمیمات کنگره به قرار زیر بودند:

- سازماندهی ارتش ملی
- پایان دادن به اختلافات قومی و طایفه ای، در وهله نخست قطع هرگونه خصومت میان "جعفریای ها، آتابای ها و کوکنن شا
- تشکیل شورای ریش سفیدان
- اعلام خودمختاری و تشکیل جمهوری طبیعتاً با اهداف و مهمتر از آن با ماهیت حکومت ایران مغایرت داشت و بدین سبب دولت ایران در صدد سرکوبی جنبش ترکمنان برآمده و قوای خود را در ۹ اکتبر سال ۱۹۲۵ راهی منطقه ترکمن صحرا نمود تا جنبش ترکمنان را

سرکوب نماید. روزنامه های دولتی ایران با سرو صدا و شادی فراوان خبر از سرکوب ترکمنان می دهند.

قوای ایران در نتیجه نبرد دو هفته ای که در صحرا روی داد، به پیروزی عظیمی رسید و چنان شکست های بزرگی بر آنان وارد آورد که دیگر هیچگونه ناآرامی در آن نواحی نمی تواند وجود داشته باشد... بسیاری از ترکمن ها به اسارت گرفته شدند و بقیه به اطاعت دولت سر نهادند. (۶) از قره سو تلگراف می کنند که کومیش تپه، حاج نفس و آق قلعه که آشیانه های ترکمن های یاغی بود، بدست قوای دولتی افتاده است. یاغیان پراکنده، و متفرق شدند. (۷) بدین ترتیب رضاشاه با سرکوب جنبش ترکمنان، در مرحله بعدی در جهت سلب تنها هستی آنان یعنی زمین بر آمد. رضاخان با تکیه بر قانون راجع به فروش خالصجات و قرضه های فلاحتی و صنعتی* مصوب ۱۷ دی ۱۳۱۲، تمام اراضی ملکی و متصرفی مردم استرآباد، مینودشت، آق قلا، کمیش تپه، سیجوال، پنج پیکر، یلقی، داز، دوجی، بهلکه، بادراق، قوجیق، گوکلان، جعفریای و آتابای را کلا به نام خود به ثبت رساند. حتی عرصه های ساختمانهای کنبد کاووس و بندر ترکمن نیز به نام شاه مورد ثبت واقع شد. رضاشاه به تصاحب زمین های صحرا قناعت نکرده، علاوه بر آن به بیگاری آنان پرداخت. کارهای ساختمانی که املاک پهلوی در کنبد، گرگان، بندرترکمن داشت، به ترکمن ها تحمیل میشد و در مقابل این کارها مزدی پرداخت نمیشد. (۸)

با ورود ارتش متفقین در شهریور ۱۳۲۰ به ترکمن صحرا ماموران ارتش و دست نشانندگان شاه از منطقه صحرا فرار کردند و ترکمن ها دوباره صاحب زمین های آبا، و اجدادی خود گردیدند. دیری نپایید که محمد رضاشاه سیاست تصرف زمین های ترکمن صحرا را تحت

پوشش دیگری دنبال نمود.

علم : ترکمنی که بی زمین
میماند مجبور می شود برای
کار به شهر های دیگر ایران
روی آورد.

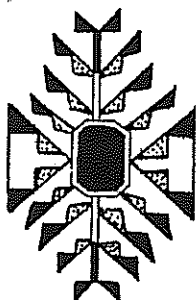
* در این سالها شاهد بودیم که فشار و اعمال نفوذ متقاضیان زمین در ادارات ثبت اسناد و املاک گرگان و نیز در اداره املاک پهلوی آنچنان بود که مهندسان و نمایندگان ثبت حتی فرصت نمی یافتند نقشه زمین را پیاده نموده و صورت مجالس تفکیکی آن را بنویسند. گاهی در راهروهای اداره ثبت، زمانی در گوشه مسافرخانه ها و میخانه ها و یا در محوطه باغ املاک پهلوی، نقشه قرا، و قصبات ترکمن صحرا را از کیف و یا جیب خود بیرون می آوردند و صورت مجالس تفکیکی آن را تنظیم می کردند و به دست این گروه از راه رسیده می دادند. (۱۰)

یاز

۱. دکتر منصور گرگانی، مسئله زمین در صحرای ترکمن.
۲. مسئله زمین در صحرای ترکمن، ص ۱۲.
۳. بی بی رابغه لوکاشوا، ترکمن های ایران، ص ۱۱۸، انتشارات شباهنگ، تهران ۱۳۵۹.
۴. ک. بندریف، منطقه استرآباد، بسطام ایران، ص ۱۵۹.
۵. ب. آکسینکوف، قیام ترکمن ها.
۶. روزنامه کوشش، ۱۴ اکتبر ۱۹۲۵.
۷. روزنامه ایران، ۱۶ اکتبر ۱۹۲۵.
۸. مسئله زمین در صحرای ترکمن، ص ۱۲.
۹. مسئله زمین در صحرای ترکمن، ص ۵۴.
۱۰. مسئله زمین در صحرای ترکمن، ص ۶۷.

از سال ۱۳۲۸ یورش ماموران شاهنشاهی به قرا، و قصبات ترکمن صحرا آغاز شد. سازمان املاک و مستغلات پهلوی که توسط اسدالله علم اداره می شد، با کمک مامورین ژاندرمری در دهات و قصبات ترکمنصحرا به راه افتادند. یکی از بازرسان قضائی در گزارش خود به دادگستری می نویسد: "اتاق دادستان گرگان آنقدر که به بنگاه معاملات ملکی شبیه است به اتاق دادستانی شباهت ندارد." (۹)

به موازات غصب زمین، سیاست از بین بردن قومیت ترکمن ها پیش از پیش شدت گرفت. زمین های صحرای ترکمن به مقامات مملکتی و اعوان و انصار آنها انتقال یافت و در تقسیمات کشوری ترکن صحرا را قطعه قطعه کرده و هر بخشی را به قسمتی از نواحی فارس نشین ضمیمه نمودند تا ترکمنان نتوانند از لحاظ سیاسی اظهار وجود کنند. از لحاظ انتخابات پارلمانی، بندرترکمن ضمیمه کردکوی و بندرگز شد. آق قلا و کمیش تپه جزء گرگان و جرکلان جزء بجنورد گردید. اسدالله علم بارها در مجالس و محافل به این نکته اشاره می کرد و بر فروش زمین های ترکمنصحرا به غیر بومی ها اصرار می ورزید و می گفت: ترکمنی که بی زمین میماند، مجبور می شود برای کار به شهر های دیگر ایران روی آورد.

شیلپه (ترکمن) گل قاصد
schelpe

معرفی کتاب

شده در کتاب از مجله "هنر و مردم" و "زن روز" اخذ شده. علاوه بر این جداول و نقاشی ها و همچنین نقشه هانی از محل زیست ترکمن ها در کتاب آمده است.

بخش چهارم :

ورزش های سنتی

قابل توجه خوانندگان!

بخش پنجم :

دانشمندان و فضاء ترکمن های ایران

هدف ایل گون معرفی کوتاه کتابهایی است که درباره ترکمن های ایران توسط نویسندگان ترکمن، ایرانی و خارجی به نگارش در آمده است. بدین خاطر تفسیر و یا نقد کتاب از عهده این نگارش خارج است و معرفی آن دال بر تائید مطالب کتاب نیست.

کتاب آقای میرنیا سالیان دراز یگانه مرجع و منبع اطلاعاتی راجع به ترکمن های ایران به شمار می رفت و هنوز که هنوز است بسیاری از دانشجویان یا دانشمندان که کارهای پژوهشی درباب ترکمن های ایران انجام می دهند به این کتاب مراجعه می کنند، هر چند اطلاعات و آمارهای آن با گذشت زمان کهنه شده و دقیق نیست. عکس های چاپ

نام کتاب : "طوایف ترکمن در دشت گرگان و خراسان"

تالیف : علی میرنیا

انتشارات : اطلس، مشهد، خیابان سعدی، پاساژ مهناز

تاریخ انتشار : زمستان- ۱۳۶۶

کتاب "طوایف ترکمن در دشت گرگان و خراسان" به قلم علی میرنیا متخلص به سید در چاپخانه اطلس مشهد منتشر شد. این کتاب ۲۷۰ صفحه دارد و از شش بخش تشکیل می شود.

بخش اول :

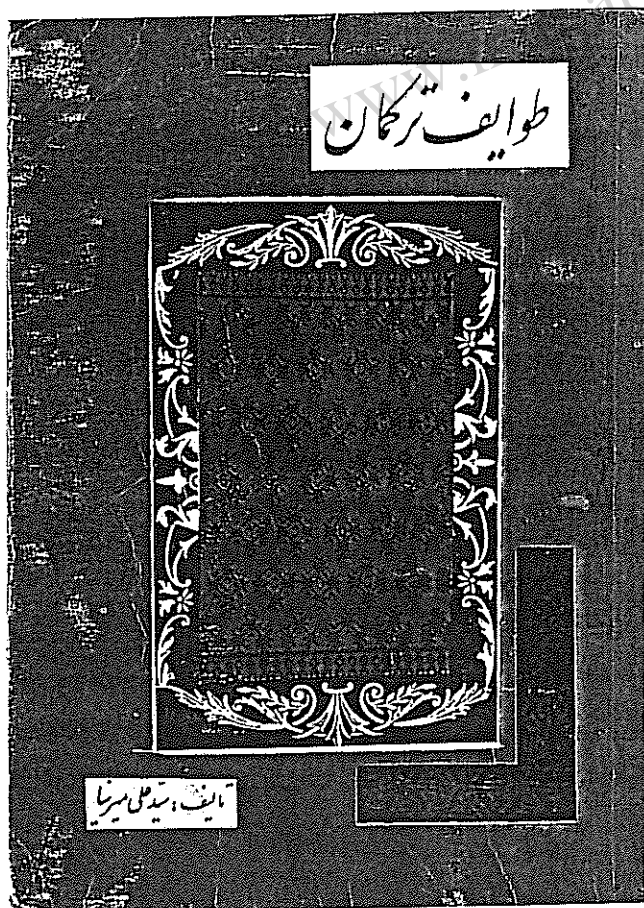
سابقه تاریخی اتراک (ترک و ترکمن)
تاریخ پیدایش ترکمن
اصل و نصب ترکمن
ایلات و طوایف ترکمن
مناطق زیست آنها

بخش دوم :

وضع اجتماعی ترکمن های ایران

بخش سوم :

وضع اقتصادی ترکمن های ایران

قتل عام اقلیت های ملی در افغانستان

شعله آتش جنگ داخلی در افغانستان همچنان فروزان است و اینبار دود آن به چشم اقلیت های ازبک، تاجیک و ترکمن می رود. پشتون ها که سالیان دراز در افغانستان حکومت می کردند بار دیگر پس از تقسیم قدرت در کشور و از هم پاشی سیطره شان، اینبار با جنگ و خونریزی به اریکه قدرت رسیدند. آنها آشکارا و علنی دست به کشتار ملیت های غیر پشتون افغان پرداختند. طالبان علناً خواستار اخراج ازبک ها، تاجیک ها، ترکمن ها و هزاره ها از افغانستان شدند. سازمان ملل و دیگر سازمانهای بین المللی خبر از کشتار جمعی و تیرباران اسرا، تبعید اقوام به شهر های دیگر دادند. بنا به گزارش خبرگزاری های جهان آنها ۴۰۰ خانوار ازبک را به شهر هرات تبعید کردند و زنان ازبک را در شهر "خواجه غار" به اسارت گرفتند و تاکنون هیچ اطلاعی از آنها نیست. شاهدان عینی گزارش میدهند که طالبان پس از اشغال شهر مزار شریف با ورود به منازل مردمی که در شهر مانده اند دست به نسل کشی و تسویه قومی زده اند. نیروهای طالبان مردم را از خانه هایشان بیرون می آوردند و آنان را در دسته های چند نفری به رگیار می بستند. جوانان مزار شریف را دسته دسته دستگیر و با خودرو به نقاط نامعلومی می برند. طالبان که به هیچ صراطی مستقیم نیستند. از حمایت پاکستان برخوردارند. آمریکا و غرب خواستارند که افغانستان بار دیگر حکومت مرکزی و پر قدرت داشته باشد، تا از اینطریق به گاز و نفت و بازارهای آسیای میانه دسترسی داشته باشند و طالبان را تنها نیروی قوی می بینند. همسایگان افغانستان به غیر از ترکمنستان همه تا کنون ناراضیتی خود را از

حکومت طالبان اعلام داشتند. لازم به یادآوری است که پس از خبر سقوط مزار شریف سفیر جدید پاکستان در عشق آباد به دیدار نیازوف شتافت. او شرایط را برای اجرای طرح هایی مانند احداث خطوط لوله نفت و گاز، راه آهن و جاده ترانزیتی به پاکستان از طریق افغانستان مناسب دانست. نیازوف به سفیر پاکستان گفت که اسلام آباد و عشق آباد در خصوص مسائل منطقه ای تفاهم و درک متقابل دارند. کشورهای دیگر آسیای میانه با هرگونه پیشروی طالبان به سوی مرزهای خود هشدار دادند. ترس آنها از طرفی به خاطر افزایش مواد مخدر و از طرفی کسب آوارگان جنگی افغان به این کشور هاست. جبهه متحد اسلامی برای نجات افغانستان نقشه یک جنگ درزامت را در سر دارد. اشغال سرزمین ملیت ها و اقوام و کشتار آنها توسط پشتون ها افغانستان را به مرز تجزیه و نابودی سوق می دهد.

آتابای

بزرگداشت زادروز مختومقلی پراغی

در هشتم اوت ۱۹۹۸ میلادی بنا به دعوت انجمن فرهنگی ترکمن ها- شهر کلن برنامه ای بمناسبت ۲۶۵ مین سالگرد زادروز مختومقلی شاعر ملی و عارف بزرگ ترکمن برگزار گردید. در این مراسم جمع کثیری از دوستداران این فیلسوف و شاعر شهیر ترکمن از نقاط مختلف آلمان و سوئد شرکت کرده بودند. برنامه با سخنان دبیر انجمن فرهنگی کلن با خوش آمدگویی به مهمانان و در مورد مختومقلی آغاز گردید.

سخنران بعدی اندیشه های فلسفی مختومقلی و اشعاری از وی را در سخنرانی خود گنجانده بود. سپس، محقق ترکمن آقای ب. گری شرایط اجتماعی، سیاسی و تاریخی زمان مختومقلی و چگونگی شکل گیری تلاشهای وی برای وحدت ترکمنها را محور سخنرانی خود قرار داده بود. سخنران بعدی ترجمه خود را از نشریات بین المللی که نظرات نویسندگان و بزرگان ادب ملل دیگر درباره مختومقلی بیان گردیده بود قرائت نمود. آخرین سخنران، دکتر قلیچ اندیشه های فلسفی مختومقلی و تفسیر و کاربرد تفکرات وی را در شرایط امروزی ترکمنها را مورد بحث و بررسی قرار داد.

سخنران این صاحب نظران ترکمن درباره استاد و شاعر کبیر ترکمن مورد استقبال حاضرین در برنامه قرار گرفت. هنرنمایی کودکان «عالم قوشار» با همراهی مرتبی گروه شامل رقص های سنتی و فولکلور و آواز که همراه با موزیک زنده نوازندگان ترکمن و ترک اجرا می گردید، جالب و دیدنی بود. آنها مورد تشویق بسیار مهمانان حاضر در سالن جشن گردیدند.

گروه موسیقی با خوانندگان خود، حاضران در برنامه را به شور و شوقی آوردند و همچنین تک نوازی نوازندگان ترک فضای برنامه را جالب نموده بود. در انتهای برنامه، حاضران در سالن با موزیک شاد نوازندگان به رقص و شادی پرداختند.

مجری برنامه نیز باخواندن اشعاری از مختومقلی در فاصله بین برنامه ها شوری خاص به این مراسم به یاد ماندنی می داد. لازم به یادآوری است که همه سخنرانان از انجمن فرهنگی کلن بمناسبت تدارک و برگزاری این جلسه تشکر و قدردانی نمودند.

بیرگیت برآور - روزنامه هاندلزلرات

چاپ آلمان

**قزاقستان آینده خود
را در صدور نفت
می جوید**

قزاقستان یکی از جمهوری های آسیای میانه می
کوشد با صدور نفت و گاز عقب ماندگی
اقتصادی خود را جبران کند. ولی تاکنون شرایط
اساسی در امر انتقال این مواد به بازارهای
جهانی مهیا نشده اند. در مرکز شهر آلا آنا -
پایتخت سابق قزاقستان - پلاکاردی از شرکت
"تنگیز شفر اویل" تمامی امید قزاقستان به نفت
را متجلی میسازد. پلاکارد دو نوجوان را نشان
می دهد. یکی قزاق و دیگری روس که کلاه
ایمنی مرسوم کارگران نفت را بسر دارند. زمینه،
تصویری از منطقه نفتی تنگیز را نشان می دهد
و در کنار آن شعار: ما با نفت به سوی
آینده می رویم. به چشم میخورد. این رویای
رئیس جمهور، نظریه ایست که کشورش را مستقل
اداره میکند، میباشد. تولید و صدور نفت تنها
راه سریع دستیابی به استقلال اقتصادی کشور
فقرزده قزاقستان با حدود ۱۲۰ نوع ملیت می
باشد. ۵۰ درصد از این ترکیب قزاق ها و ۲۲
درصد روسها می باشند. همزیستی مسالمت آمیز
این ملیت ها و ثبات کشور شرط اصلی پیشبرد
موفقیت آمیز مسئله نفت و گاز می باشد. طبق
پیش بینی کارشناسان نفتی، قزاقستان با
احتساب سهم این کشور در بستر دریای خزر
۱۶ میلیارد تن نفت و ۸ تریلیون متر مکعب گاز
ذخیره دارد. مانع اصلی در امر تحقق بخشیدن
به طرح های نفتی رئیس جمهور عدم وجود لوله
های انتقال دهنده نفت و گاز می باشد، که در

بقیه در صفحه ۵

نویسنده حسین صمدی

فرهنگ شاعران ترکمن

ما تاجی ma'tā.ji نام ادبی آنا
قلیچ فرزند آنا محمد (کوشی کوشی، اکنون از
برزن های عشق آباد، ۱۸۲۴ - کوشی ۱۸۸۴ م
۱، شاعر ترکمن. محتاج واژه ای عربی و به
معنی نیازمند است. در زبان ترکمنی این واژه به
ماتاجی ۱ ماتاجی و یا به محتاجی تغییر می
یابد. کزینش این نام نشان دهنده ناداری و
تنگدستی سراینده است. پس از آموختن دانش
در درسخانه های زادبومش، به فراگیری فرهنگ
و ادب زبان های ترکی، ترکمنی، عربی و
فارسی پرداخت، تا آن اندازه که از توانمندان
فرهنگی روزگار خود شد. برای گذران زندگی
کشاورزی و باغداری پیشه کرد. تاکستان او
آوازه داشت. از وی و همسرش، آناه کُل ۱ آنا
کُل، هشت فرزند، پنج پسر و سه دختر، به
جای ماند که در میانه آنها پسر مهترش،
ملادردی (۱۸۵۹-۱۹۲۲) ادیب و شاعر بود.
ماتاجی با نوازنده برجسته ترکمنی، حالی بخشی،
دوستی زیادی داشت و همو بود که با آفرینش
آهنگ بر سروده هایش و اجرای آنها، شمار
زیادی از شعرها را از کزند فراموشی رهناید.
ماتاجی از سراینندگان واقعگرا و هواخواه
زحمتکشان به شمار می آید. سروده های وی در
مایه های رنج ها و شادی های ترکمن ها،
میهن دوستی، فرهنگ مردم، زن و اخلاق
است. تاکنون دستنوشته ای از سروده هایش
شناسانده نشد. بیشتر شعرهای ماتاجی به دست
حالی بخشی و دو تن از فرزندانشان، ملا
دوردی و اراز محمد (۱۸۶۲-۱۹۵۶) گردآوری
شده است که نخستین بار در ۱۹۴۰ در شوروی
پیشین چاپ شد. پس از آن داشته های دیوان
او با نام "ماتاجی (محتاجی)" در ایران به چاپ

رسید (کنبد قابوس: قابوس نشریاتی، ۱۳۵۴،
۱۰۷ ص). در منابع الفبای فارسی نام وی به هر
دو گونه محتاجی، ماتاجی ۱ ماتاجی آمده است.
در منابع چاپ شوروی نامش را با حرفنوشت
miatadzhi
آورده اند. برخی منابع میلاد او را ۱۸۲۲ دانسته
اند.

کتابشناسی او به فارسی

در کتابها

- اسب و ترکمن. (منتخب مقالات نخستین کنکره
اسب و اسبدوانی). به کوشش غلامرضا ایمانیان.
تهران: کوبه، پانیز ۱۳۷۰: ۵-۱۰، ۴۷-۴۶.
- بدخشان، قربان صحت. نامهای ترکمنی.
ترکمن آدلاری. گنبدکاووس: یاختی،
۱۳۶۹: ۱۱-۱۲.
- بیگدلی، محمد رضا. ترکمنهای ایران. تهران.
پاسارگاد، زمستان ۱۳۶۹: ۲۵۴.
- ساری، اراز محمد. تاریخ ترکمنستان. تهران:
وزارت امور خارجه. موسسه چاپ و انتشارات،
۱۳۷۲، ج- ۱: ۱۸۱.
- صمدی، حسین. کتابنامه مازندران. ساری:
سازمان برنامه و بودجه استان مازندران، ۱۳۷۲،
ج۲: ۵۸۴ (شماره ۴۸۴۴).
- گلی، امین الله. تاریخ سیاسی و اجتماعی
ترکمن ها. تهران: علم، زمستان ۱۳۶۶:
۲۵۸-۲۶۰، ۲۵۲.
- میرنیا، علی. طوایف ترکمن در دشت گرگان و
خراسان. مشهد: اطلس، زمستان ۱۳۶۶: ۲۰۵.
- هیئت، جواد. سیری در تاریخ زبان و لهجه
های ترکی. تهران نشر نو، ۱۳۶۵: ۲۸۰، ۴۱۲.

.....

همیشه ایرانی

بمان ای جیران من ای جدایی!

بمان ای جیران من ای جدایی!

با انگیزه درگذشت آنا قربان قلیچ تقانی از نوجوانی شیفته‌وار درحوزه‌های مختلف فرهنگ ترکمنی به جستجو پرداخت محمدرضا درویشی

آنا قربان قلیچ تقانی فرهنگ‌شناس و پژوهشگر ترکمن در بیست و یکم خرداد ماه ۱۳۷۷ در گرگان بر اثر سکته مغزی درگذشت. به همین سادگی و راحتی! اما می‌شود چیزی نگفت و چیزی ننوشت؟ هر چند وقت یک‌بار - که زمان این وقت‌ها هر روز فشرده‌تر می‌شود - اخباری از این دست برایم می‌رسد. اخباری از درگذشت آخرین راویان و خنیاگران موسیقی و فرهنگ شفاهی ایران که در انزوای تکان‌دهنده‌شان می‌میرند و کسی هم باخیر نمی‌شود و شاید برای کسی اصلا مهم هم نیست! زیرا حضور اینان، موضوع امروز نیست. آنها متعلق به گذشته‌اند و حیاتشان در امروزه روز به مانند یک کالای قاچاق است!! اما درگذشت آنا قربان چنین نبود و خلاف انتظار او متعلق به گذشته نبود، زندگی‌اش در امروز جاری بود با همه تناقضات آن، اما عاشق جلوه‌های خیره‌کننده فرهنگ گذشته ترکمن‌ها بود. ترکمن‌هایی که امروزه نام‌آوشین بر اسب‌هایشان می‌گذارند و از ترکمن بودن فقط یک آنا تومی چهره که آنهم به دلیل تداخل فرهنگها و نژادهای مختلف در حال دگرگونی است و یک زبان ترکمنی شکسته و بسته که دارد به سرعت خود را در برابر شرایط جدید به اصطلاح اصلاح می‌کند و هم‌رنگ جاهای دیگر می‌شود. و یک خلیفه پیر موسیقی - نظرلی محبوبی - که دیگر نه توان و حوصله کوک کردن دوتارش را دارد و نه حوصله معاشقه با بوته‌ها و گل‌های پنبه‌زارش را و بی‌حوصله بدن

حدکه می‌گفت: این دو تارمانند دسته بیل شده است! و خیل جوانان ترکمن که به موسیقی و سازهای ترکمنی اقبال نشان می‌دهند، اما اقبالی نه از نوع نظرلی محبوبی هنوز زنده و ایاقلی یگانه فقید، از نوعی به مانند زبان ترکمنی جدید و لباس‌های ترکمنی مردان صحرا که از آن فقط یک قبای مچاله شده در بقچه‌ای در صندوقخانه، یک شال نیم‌بند و یک کلاه پوستی فرسوده باقی مانده است. بقچه‌ای که حداکثر سالی یکبار در تهران و در جشنواره‌های باز و بسته می‌شود و موسیقی ترکمن اصیلی نیز به مانند همان قبای مچاله شده در بقچه است که آن را ندرتا باز می‌کنند و اگر باز کنند، مچاله می‌پوشند!

آنا قربان عاشق جلوه‌های فرهنگی گذشته قوم خویش بود و زندگی خود را در پای این عشق فدا کرد. او فرهنگنامه زنده ترکمن‌های ایران بود. از نوجوانی شیفته‌وار در حوزه‌های مختلف فرهنگ ترکمنی به جستجو پرداخت. از ۱۳ سالگی نوای دوتار و آواز نظرلی محبوبی محسورش کرد. هرچه به موضوع ادبیات و فرهنگ شفاهی ترکمن‌ها مربوط بود شیفته‌وار دنبال می‌کرد. و موسیقی که گرچه موسیقیدان نبود اما شناختش از موسیقی ترکمن صحرا و دشت از بسیاری اجراکنندگان بیشتر بود زیرا مفاهیم را می‌دانست و زبان عشق را می‌فهمید. خودش نیز آواز می‌خواند و برخی از نغمه‌های ساربان‌های ترکمن را چنان با وجد و شور اجرا می‌کرد که انگار زندگی سراسر درد و التهاب قوم خویش را فریاد می‌کند. چه زیبا بود شبی تا سحر با آنا قربان و حاج محمد ارازیان (خواننده) و جمعه‌گلدی قربان (نی‌نواز) در روستای پاشای. شبی تا سحر با آواز پرشور آنا و آن موسیقی در آینه و آواز با حضور هر سه نفر تکرار شد. و سپیده‌دم که بی‌هیچ خستگی به‌مراوه تپه رفتیم، به دیدار قربان طاغان خرسند (نی‌نواز) و در بازگشت در آرامگاه مختومقلی فراغی (شاعر و عارف شهیر ترکمن) و با تراکتوری که ما را به آن طرف رود برد و بازگرداند. و صدای پراالتهاب آنا که آواز می‌خواند. و با او بودیم در سفری به راز و جرگلان در فصل سرد، سفری دشوار که فقط به وجود او و آوازش گرم و آسان شد، بی‌هیچ حاصلی جز تجربه عشق و بدحالی دو همکار به خاطر شرایط سخت سفر و نشانی از گوزل دختر جوان پیشگو در روستای یایلق که تازه یک ساعت راه پیاده از روستای توتلی در پیش بود که سرما مجال نداد. و سفری دیگر به یلی چشمه علیا و دیدار بارجب پرخوان، آخرین بازمانده سنت پرخوانی در ترکمن صحرا و دشت و شرکت در مراسم و آیینی که رنگ باخته بود و بیشتر به سرگرمی شباهت داشت تا آیین! و ده‌ها سفر دیگر که با او بودیم و با عشق با ما بود و آخرین سفر در خانه نظرلی محبوبی در شبی فراتر از نیمه و خواهان نمونه‌هایی که خلیفه پیر فراموششان کرده بود و خلیفه نظرلی که دو تار می‌بوسید و از خدا مدد می‌خواست که بتواند آنچه می‌خواهیم اجرا کند و با این همه آنچه مطلوب بود انجام نشد، انگار که روح زندگی از دو تار و آوازش رخت بر بسته بود! و سفرهای دیگر که با او بودیم و با عشق با ما

"ترکمن صحرا" ییک خادم فرهنگی خود را از دست داد

با کمال تأسف اطلاع یافتیم که آناقریان قلیچ تقانی در تاریخ ۱۳۷۸/۳/۲۱ بسیار نابهنگام و در مرحله ای از عمرش که ارانه تجربیات ذیقیمت خود را برای نسل جوان ترکمن در جایگاه یک مربی فرهنگی آغاز کرده بود، از میان ما رفته است.

مرحوم آناقریان (متولد ۱۳۲۵ در کنبید کاوس) از سالهای نوجوانی شیفتگی به زبان و فرهنگ ملی خویش را با برجستگی ویژه - ای بروز داد. جمع آوری فولکلور زیبا و غنی ترکمنی، تمرین و ترویج ترانه های ترکمنی در بین هم سن و سالان خود، در حقیقت آغاز مبارزه او بر علیه هجوم فرهنگی بود که از سوی رژیم شوونیستی پهلوی با بهره گیری از کلیه امکانات خود در جهت محو زبان و فرهنگ خلقهای غیر فارس ایران پیش برده میشد. در اواخر دهه سی یعنی چند سال پس از کودتای ۱۳۳۲ اینگونه فعالیتهای فرهنگی که بار سیاسی نیز داشت به همت جوانانی چون آناقریان روز به روز گسترش می یافت.

در سال ۱۳۴۰ عده ای از جوانان پرشور اما کم تجربه کنبید، اقدام به ایجاد 'کتابخانه جوانان ترکمن' نمودند و با شور و شوق زایدالوصفی به گردآوری و مطالعه کتب گوناگون در جهت بالا بردن سطح دانش و بینش خود پرداختند. هرچند فعالیت علنی این کتابخانه کوچک با حساسیت نشان دادن عوامل ساواک و هشدارهای آنان تعطیل شد اما کارهای فرهنگی در عرصه ملی در بین این جوانان همچنان ادامه داشت. آناقریان

علیرغم اینکه از جوانترین اعضای کتابخانه بود، در این حرکت نقش فعالی داشت. به همت او بود که در سال ۱۳۴۸ اولین کنسرت بزرگ بخشی های ترکمن در سالن پشاهنگی آنزمان کنبید به اجرا درآمد، که مورد استقبال وسیع ترکمنها قرار گرفت.

در آن سالها رادیو 'آشغاباد' بمثابة تنها الگو و مبلغ زبان و فرهنگ ملت ترکمن، در اکثر ساعات شبانه روز در سرتاسر ترکمن صحرا ظنین انداز بود. رژیم پهلوی از یکطرف با هدف انحراف توجه مردم از این رادیو و از طرف دیگر جهت بردن تبلیغات پر سروصدای خود پیرامون انقلاب سفید و کشودن دروازه تمدن بزرگ، بخش ترکمنی رادیو گرگان را کشود. عده ای از روشنفکران ترکمن علیرغم این اهداف رژیم، کوشیدند تا از این امکان جدید در جهت اشاعه و آموزش زبان و فرهنگ ملت خود استفاده نمایند. آناقریان و شهید نازدردی نویسن از جمله این روشنفکران بودند که بدین منظور بعنوان کارمند وارد بخش ترکمنی رادیو گرگان شدند. عده ای دیگر نیز از طرق گوناگون چون ارسال اشعار و مقالات و تهیه و اجرای نمایشنامه های رادیویی بدون چشمداشت مادی، آنانرا از بیرون همراهی میکردند.

مرحوم آناقریان قلیچ تقانی از بدو ورود خود، در اصلاح زبان ترکمنی در رادیو گرگان دگرگونی های محسوسی ایجاد نمود. بویژه در عرصه تلفظ درست کلمات، بکارگیری واژه های اصیل ترکمنی، پخش اشعار و داستانها با روح ملی خدمات ارزنده و فراموش نشدنی بر جای گذاشت.

در سال ۱۳۵۱ جمعی از روشنفکران ترکمن به جرم فعالیتهای سیاسی با مضمون ملی از سوی ساواک دستگیر شدند. آناقریان نیز

جزو دستگیرشدگان بود. این حرکت در رشد شعور ملی نسل جوان ترکمن تأثیر مهمی داشته است.

فعالتهای فرهنگی مرحوم پس از آن سالها و در دوران رژیم جمهوری اسلامی نیز همچنان ادامه داشته است. وی در اکثر فعالتهای فرهنگی در رابطه با خلق ترکمن در ترکمنصحرا نقش داشته است. در تهیه فیلمها در رابطه با زندگی خلق ترکمن نقش مشورتی داشته و مجموعه اشعار شاعر پرقریحه ترکمن ستار سوقی به یاری وی به چاپ رسیده است. وی در مقدمه ای که بر این کتاب نوشته است، ضمن نام بردن از شعرایی چون تاغان قلیچ حجایی و مرحوم ارازمحمد شاعری، بدرستی بر ضرورت انتشار اشعار شعرای معاصر خلق ترکمن در ترکمنصحرا و همچنین یافتن یک کتابت مشترک خط عربی برای زبان ترکمنی تأکید میکند.

یکی از خدمات فراموش نشدنی مرحوم در سالهای اخیر تهیه یک سری نوار موسیقی از اصیلترین آهنگهای ترکمنی و معرفی هنر نقالی داستانهای قدیمی میباشد که با استفاده از آرشیو رادیو گرگان ممکن گردیده است. عظمت این کار زمانی روشن میشود که بدانیم بسیاری از این آهنگها و شیوه های خوانندگی و نوازندگی و نیز هنر داستانگویی ترکمنی در شرف فراموشی و حتی منحصر بفرد بوده و با این اقدام آگاهانه از نابودی نجات یافته است.

اهمیت این سری نوارها تا حدی بوده است که گویا در برنامه ترکمنی یکی از رادیوهای خارجی برنامه ویژه ای در باره آنها پخش میشود و بدنبال آن عوامل تنگ نظر و شوونیست جمهوری اسلامی در منطقه، وی

بقیه در صفحه ۳۲

Gynanç bilen türkmen halkynyň parasatly ogly **Annagurban Gylyçtagany** aramyzdan çykdy. Ol ýowuz ýagdaýda talaňa düşen medeni baýlygymyzy gorap, ösdürmegi özine borç edindi we ömrüni türkmen halkynyň aladasy bilen geçirdi.

Goý onuň ýürege düwüp giden arzuwlary hakykata öwrülsin!

Ady we ýady ýüreklerde yaşasyn!

Ilgün

فقدان فرهیخته فرهنگی و پاسدار سنن پویای ملی مردم ترکمن - مرحوم آنه قربان قلیچ تقانی - را به خانواده ، دوستان و مردم ترکمنصحرا از صمیم قلب تسلیت میگوئیم .

نشریه ایل گون

بود و گذشت! گذشت آن طور که در ۱۵ سال گذشته، هر سفری بر ترکمن صحرا بی وجود آنا به پایان نمی رسید. او بود که مرا به کنجخانه های تو در تو و گنجخانه های شگفت انگیز فرهنگ و موسیقی ترکمن در دورافتاده ترین نواحی دشت ترکمن راهنما بود و در همه لحظه ها زنده و پرشور، انگار که در جستجوی پاره هایی از وجود خود است.

در این سفرها پیش از آنکه راهنمای ما باشد، عطش خود را فرو می نشاند به اکسیر عشق و پاره ای دیگر از وجود خود را باز می یافت. اکنون از او خرواری از کاغذ و نوشته که رهاورد نزدیک به ۴۰ سال جستجو است باقی مانده است بی آنکه برای کسی قابل استفاده باشد. بارها از او خواسته شد که در صدد جمع و جور کردن کاغذهای خود برآید، اما فقر اقتصادی نفس او را بریده و مجال چنین کاری را از او ربوده بود.

۲ یکی از امکانات او برای بیان بخشی از آنچه می دانست، برنامه ترکمنی رادیو گرگان بود که او را به دلیلی موهوم اخراج کردند. این مطلب را می گویم برای مسئولین و کسانی که داعیه توجه و حمایت از فرهنگ دارند. سال گذشته یک مجموعه موسیقی ترکمنی شامل ۶ نوار کاست و یک کتابچه با تلاش مشترک آنا قربان قلیچ تقانی و جهانگیر اشرفی از طرف انجمن موسیقی ایران (وابسته به مرکز موسیقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی) منتشر شد. کمی بعد یکی از رادیوهای بیگانه در بخش ترکمنی خود به معرفی این مجموعه پرداخت و نام آنا قربان و همه مجریان این مجموعه را خواند. حاصل این معرفی، اتهامی برای آنا قربان بود که با رادیوهای بیگانه در

ارتباط است و سپس اخراج او و قطع شدن عایدی و مستمری اش از کار روزمزدی پس از بازنشستگی در رادیو گرگان. و هیچ کس پاسخ نداد که معرفی این مجموعه در یک رادیوی بیگانه چه ارتباطی به او دارد و گنااهش در این میان چیست؟ شاید می بایست کفاره نزدیک به ۴۰ سال پژوهش در فرهنگ و هنر شفاهی ترکمنی را می پرداخت! امروزه در ایران، افرادی به مانند آنا قربان نه تنها معدود بلکه منحصر به فردند و می بایست از دانش و تجربه و اطلاعات آنان حداقل بهره را برد. به راستی پس از آنا قربان چند نفر وسعت نگاهشان به اندازه اوست که دیری با همه وجود با فرهنگ دشت و قوم خویش زیست، عشق ورزید و آموخت؟

۳

آنا قربان عاشق پس از اخراج، خانه نشین شد و افسرده بسان پرنده ای که فکر می کرد دیگر پرواز را نخواهد دید.

فکر می کرد که در پنجاه و چند سالگی هنوز او را

نقهمیده اند و فکر می کرد که دیگر نخواهند فهمید. فقط

فکر می کرد و خاموش بود و هیچ نگفت. به خاطر فشار

اقتصادی نیمی از خانه اش را - به جز دو اتاق - به ده هزار

تومان اجاره داد و در این اواخر به جای پژوهش فرهنگی از

سر ناچاری به نوشتن آدرس مشتریان در یک آژانس تاکسی تلفنی

می پرداخت.

یکی از دوستانش می گفت که می خواهد در مغازه تعویض روغن اتومبیل کار کند! و... آن نیرو و شوق و شور آن تجربه ها به جای آنکه با کار فرهنگی از وجودش تخلیه شود، مسیری بر عکس پیمود و خود او را در هم کوبید و نابودش کرد. دستگاه ها و کسانی که در زمان حیاتش به او بی مهری کردند و آزرده اش نمودند به خود بیایند و حداقل با دیگران چنین روا ندارند!

۴

آنچه از او در ذهن دارم همراه با تصویرهایی است از این دشت پر درد و هزاران خاطره از او که با موسیقی این قوم در ذهنم به یگانگی رسیده اند.

اینک ترجمه شعری را می گویم که آنا آنرا به آواز خوانده است، در مقام مخمس و شاعری نامعلوم، در شبی فراتر از نیمه در دشت ترکمن و روستای پاشای و با نام سرونان:

بمان ای جیران من، ای جدایی!
فلک کج رفتار با من چه ها که نکرد
پر از خاک کرد و چشمانم را
از دست روزگار ناسازگار
اینک آواز جدایی سرمی دهم!
یادش گرمی و روانش شاد باد
۷۷/۳/۲۲

ادامه از صفحه ۲۰

' ترکمن صحرا ' یک خادم ...

را مورد سرزنش و اتواع فشارهای روحی قرار میدهند. به نظر عده ای همین فشارهای ایدئاتی منجر به سکنه و مرگ زودرس این انسان وارسته و ملی گردیده است.

درگذشت آنا قربان را به خانواده او و جامعه فرهنگی ترکمن تسلیت میگویم.

روانش شاد و راهش مستدام باد

ب. گری

اخبار ترکمنصحر

فاجعه آلودگی رودخانه اترک

مدیر کل حفظ محیط زیست استان خراسان اعلام کرد ، تخلیه فاضلاب مجتمع پتروشیمی بجنورد در رودخانه اترک منجر به تلف شدن هزاران قطعه ماهی شده است. رودخانه اترک رود مرزی بین ایران و ترکمنستان است که در ترکمنصحر واقع است و محل درآمد مرزنشینان ترکمن محسوب می شود. بنا به گفته حسین آقا میری مدیر کل حفظ محیط زیست خراسان فاضلاب مجتمع پتروشیمی حاوی برخی مواد شیمیایی آلوده کننده بوده است. احداث مجتمع پتروشیمی در حاشیه رودخانه اترک و جاده بجنورد - شیروان بنا به گفته وی بدون ارزیابی و نظر کارشناسان سازمان محیط زیست صورت گرفته است. بدنبال آن روابط عمومی مجتمع پتروشیمی بجنورد این مطلب را رد کرد و اعلام کرد که برداشت آب توسط این مجتمع از رودخانه اترک و همچنین تخلیه فاضلاب به این رودخانه تحت کنترل و آزمایش کارشناسان محیط زیست قرار دارد.

قهرمانی تیم های ترکمن در اولین دور مسابقات دومیدانی

در اولین دور مسابقات دومیدانی نوجوانان استان گلستان که با شرکت تیم های مختلف از شهرهای بندر ترکمن، کومیش تپه، آق قلا و همچنین از شهر های دیگر در پیست دومیدانی

بندر ترکمن برگزار شد تیم های ترکمن نسبت به تیم های شرکت کننده درخشیدند. نفرات برتر رشته های مختلف از میان تیم های ترکمن انتخاب شدند.

در صد و ۲۰۰ متر: فرزاد شیروانی از کومیش تپه
در ۴۰۰ متر : عزاز محمد حال محمدی از کومیش تپه

در ۸۰۰ متر : عبدالکریم رعنا نژاد از کومیش تپه در ۱۵۰۰ متر مهدی سلیمی از بندر ترکمن در صد متر با مانع : مهدی رودباری از کردکوی در پرتاب وزنه : کامران ایری از بندر ترکمن در پرتاب دیسک : عبدالعزیز برهان از بندر ترکمن در پرتاب نیزه: مهدی حاجی عبدی از کردکوی در پرش طول : ابولقاسم غریب از کردکوی در پرش ارتفاع : محمد قلیچ کمی از کومیش تپه

کشف ۷۰۰ کیلو مواد مخدر در مازندران و گلستان

گزارش شده است که در سه ماه اول سال جاری ۷۰۸ کیلوگرم تریاک ، هروئین و حشیش از قاچاقچیان مواد مخدر در استانهای مازندران و گلستان کشف شده است. مصرف مواد مخدر بویژه در میان جوانان ترکمنصحر افزایش یافته و در مراسم جشن عروسی هم اکنون مواد مخدر جزو تشریفاتی است که داماد دراختیار مهمانان خود قرار می دهد. قابل توجه این که از ابتدای سال تاکنون پنجاه تن مواد مخدر در سطح ایران کشف شده است. بنا به گزارش فرماندهی ناحیه انتظامی گرگان از ۲۷ تیر ۷۶ تا ۲۷ تیر

۷۷ با دستگیری ۵۷۷ تن سارق حدودو یک میلیارد و ۶۷۴ میلیون ریال اموال مسروقه کشف شده و ۶۴۰ کیلو کرم تریاک و ۱۲۱۵ کیلو گرم هروئین از قاچاقچیان مواد مخدر بدست آمده است.

طرح راهسازی در ترکمنصحر

مدیر کل راه و ترابری استان جدید گلستان: امسال ۸ میلیارد و ۶۴۰ میلیون ریال اعتبار صرف اجرای ۱۵ طرح مطالعاتی و عملیاتی راهسازی در این استان می شود. این طرح ها از جمله طرح های آسفالت محورهای ارتباطی و ساخت ۵ دهنه پل در محور کوهستانی خوش بیلاق، کار چهار خطه کردن محور ۷۱ کیلومتری گرگان-بیشه که در حال حاضر ۴۵ درصد پیشرفت اجرایی دارد، شامل ترکمنصحر نمیشود و به غیر از طرح بهسازی و تعریض محور چهار راه خط گرگان -آق قلا بودجه راه و ترابری شامل شهرهای غیر ترکمن می شود.

افزایش صادرات غیر نفتی از طریق ترکمنصحر

بنا به گزارش مدیر کل استاندارد و تحقیقات صنعتی استان گلستان ، کالای صادراتی به وزن ۲۰ هزار تن شامل فرآورده های صنایع غذایی، شیمیایی، مکانیکی، برق و الکترونیک و نساجی بوده است. صادرات در حدود ۱۱۷ ۲ درصد رشد کرده . این کالاها از طریق ترکمنصحر یعنی کمربند "پل" به ترکمنستان و دیگر کشورهای آسیای میانه صادر شده است.

ادامه غصب زمین های ترکمنصحرا

در سالهای اخیر ابعاد فاجعه نابودی مراتع ترکمنصحرا چنان افزایش یافته که حتی در مطبوعات ایران نیز انعکاس پیدا کرده و در صفحات روزنامه های مختلف ایران گزارش و مقالات و مصاحبه های زیادی در این باره می خوانیم. برای مثال در بخشی از گزارش روزنامه همشهری می آید: بهره برداری مستمر دامداران از مراتع و چرای بیش از حد، هجوم دامداران از استانهای همجوار، فروش مراتع به عنوان زمین زراعی و رعایت نکردن مسائل فنی از جمله عواملی است که باعث شده سطح مراتع استان گلستان کمیت و کیفیت مناسب خود را که در گذشته جزو مراتع خوب کشور بوده است از دست بدهد*.

یکی از عوامل نابودی مراتع ترکمنصحرا نامشخص بودن مالکیت آن است. هم اکنون اختلاف و تضاد بین بخش های کشاورزی و منابع طبیعی افزایش یافته است و هر یک از این ادارات ادعای مالکیت این مراتع را دارند. اداره کشاورزی متوسل به هر وسیله می شود تا این مراتع را که ترکمن ها نسل اندر نسل در دست داشتند غصب کنند. اگر زمین های ترکمنصحرا جزء مراتع باشد اداره کشاورزی حق استفاده از آن را ندارد و حق بهره برداری آن به عهده دامدار است. مقامات و مسئولان اداره کشاورزی و اداره منابع طبیعی گرگان در تلاشند تا به اصطلاح مراتع ترکمنصحرا را به "زمین های حاصلخیز" تبدیل کنند تا از طرفی صاحب قانونی این زمین ها شوند و از طرفی سود آن را به جیب بزنند. این امر در درازمدت نه تنها به ضرر دامداران بوده، بلکه به اقتصاد کل کشور

نیز ضرر می رساند. از طرفی ادامه سیاست خاندان پهلوی مبنی بر غصب زمین های حاصلخیز ترکمنان است. اگر در زمان حکومت پهلوی زمین های حاصلخیز و مراتع ترکمنصحرا از طرف عوامل و نزدیکان این خاندان به زور سرنیزه و فشار از ترکمنان گرفته می شد هم اینک ادارات دولتی و رسمی جمهوری اسلامی با نیرنگ و با توسل به اصطلاح ترند بازسازی مراتع و تبدیل آن به زمین های کشاورزی و غیره انجام می دهند.

کارشناسان، معتقدند که وجود مراتع تنها به تولید علوفه محدود نمی شود. بلکه منابع نقش مهمی در تامین آب، سفره های زیر زمینی، جلوگیری از فرسایش خاک، جریان سیل، تولید اکسیژن، ایجاد سرسبزی و فضای زیبا و جلوگیری از بروز آفات و امراض در کشاورزی دارد. اگر مراتع غنی ترکمنصحرا روزی به مراتع فقیر تبدیل شود، بطور یقین خاک و کشاورزی ترکمنصحرا از دست می رود و نه تنها دامداری توسعه نمی یابد، بلکه صنایع وابسته به دامداری از قبیل چرم سازی، ریسندگی و قالبافی نیز به رکود کشیده می شود. هر ساله در ترکمنصحرا به دلیل خشکسالی و کمبود آب ضرر و زیانهای زیادی به کشاورزان می رسد در حالیکه با اجرای طرح های مرتع داری در مناطق خشک می توان از آن جلوگیری کرد. هم اینک روز به روز گونه های مختلف گیاهی در ترکمنصحرا رو به نابودی است. بیش از یک میلیون ۲۰۰ هزار هکتار از اراضی ترکمنصحرا را مراتع تشکیل می دهد. ظرفیت مراتع بیلاق و قشلاق ۹۸۹ هزار واحد دامی است، در حالی که ۲ میلیون و ۲۰۰ هزار واحد دامی یعنی چهار برابر ظرفیت موجود از این مراتع استفاده می کنند. ادامه سیاست کنونی جمهوری اسلامی در زمانی نه چندان دور به نابودی مراتع دامی ترکمنصحرا خواهد انجامید.

خط نکا- تهران، انتقال نفت از شمال به جنوب

خط لوله نکا تهران در لندن به مناقصه گذاشته شد. این طرح در سه مرحله اجرا خواهد شد. در مرحله اول احداث خط لوله ۲۹۲ کیلومتری نکا - تهران که با قطر ۲۲ اینچ، قادر به انتقال ۲۷۰ بشکه هزار نفت خواهد بود که هزینه آن به ۴۰۰ میلیون دلار خواهد رسید. در مرحله دوم قرار است خط لوله کنونی میان پالایشگاه تهران و اصفهان مورد استفاده قرار گیرد و با اتصال پالایشگاههای اصفهان و اراک قابلیت معاوضه روزانه ۴۵۰ هزار بشکه نفت اضافی در دسترس ایران قرار بگیرد.

در مرحله سوم خط لوله مستقیماً از طریق مرز ایران با ترکمنستان یعنی از طریق ترکمنصحرا به پالایشگاههای تهران و اصفهان مورد بهره برداری قرار می گیرد که قابلیت انتقال روزانه ۸۰۰ هزار بشکه نفت را دارد و با بهره برداری پالایشگاههای تهران تبریز، اصفهان و اراک ایران به آسانترین و ارزاترین شاهراه صدور نفت آسیای میانه تبدیل خواهد شد. ایران در نظر دارد از هر بشکه ۴ دلار برای انتقال نفت حق عبور دریافت کند که ۲ دلار آن در پنج ساله نخست بهره برداری به شرکت احداث کننده تعلق خواهد گرفت. شتاب ایران برای ساختن این شاه لوله قابل درک است، زیرا منافع استراتژیک خود را در آن می بیند و می خواهد از موقعیت ژئوپلیتیک خود استفاده کند.

تیم والیبال آق قلا قهرمانی
مسابقات والیبال جوانان منطقه
۲ کشور را تصاحب کرد

مسابقات والیبال جوانان منطقه ۲ کشور که به میزبانی آق قلا برگزار شد که با پیروزی تیم پر تکنیک جوانان آق قلا (جوانان گلستان) به پایان رسید. این مسابقه به علت شرکت اکثر ملی پوشان کشور در سطح بالایی برگزار شد. جوانان آق قلا در نخستین حضور رسی خود حریفان قدری چون مازندران "قهرمان چند ساله ایران"، توابع تهران، خراسان، مرکزی و گیلان را پیش رو داشتند که با درایت مریبان آگاه و با تجربه خود طاهر آزمون و عزیز علی نژاد با بهره گیری از شور جوانی بازیکنان سرشناسی چون آق محمد سلاق و اونق حریفان را شکست دهند. تیم والیبال جوانان آق قلا مدعی قهرمانی کشور نیز هست. بهترین و هیجان انگیزترین بازی بین تیم آق قلا و مدعی قهرمانی کشور مازندران بود که در کیم اول با بازی خوب آق محمد سلاق با نتیجه ای ۱۵ بر ۱۰ پیروز شد. اما در آغاز کیم دوم آسیب دیدگی سلاق مازندران این کیم را ۱۷ بر ۱۵ برد. بازیکنان آق قلا در کیم های سوم و چهارم با تلاش مضاعف و حمایت تماشاگران خود در آق قلا توانست حریف خود را مغلوب کند.

والیبال بانوان گنبد

در مسابقات بانوان نیز تیم والیبال زنان ترکمنصحرا (گنبد) در استان گلستان مقام دوم را کسب کرد.

سد گلستان امسال آبیگری
می شود

سد گلستان در سال ۱۳۷۴ در منطقه گنبد با حضور رفسنجانی کار خود را آغاز کرده بود. بر آورد اعتبار این سد ۲۰۸ میلیارد تومان است. بنا به گزارش روزنامه های محلی در ترکمنصحرا قرار است در آینده سد کوثر گرگان با بر آورد اعتبار ۱۸۸ میلیارد تومان، اینچه برون با بر آورد اعتبار ۱۱۰ میلیون تومان، آبنندان ایمر با بر آورد اعتبار ۷۵ میلیون تومان از جمله طرح هایی است که دولت جمهوری اسلامی وعده اجرای آن را داده است.

عقب ماندگی روستاهای ترکمن صحرا :

از هر چهار روستا يك روستا
زیر پوشش مخابرات .
۱۳۷- روستای گنبد کاووس با
جمعیتی بالغ بر ۵۷۴۲۸ نفر
فاقد آب آشامیدنی هستند.

بنا به گفته مهندس ابراهیم محمد خانی مدیر جهاد سازندگی گنبد بیش از يك چهارم روستاهای گنبد فاقد آب آشامیدنی سالم هستند. تعداد روستاهای دارای آب آشامیدنی سالم ۱۵۵ روستا با جمعیتی بیش از ۱۷۲ هزار و ۲۷۸ نفر اعلام شده است. از یکهزار و ۵۸۰ روستای استان گلستان ۴۶۰ روستا هم اینک زیر پوشش مخابرات قرار دارند.

بخشی از يك نامه اعتراضی :
نابودی مراتع ترکمنصحرا

مراتع و چراگاه های ترکمن صحرا متعلق به مردم این محل بوده ، حتی در تقسیم اراضی کشور نیز دچار تغییر و تحول نگردیده است. چرا که برای حفظ دام و تأمین پروتئین نقش بالقوه و بسزانی دارد. اگر تاریخ چندین هزار ساله ترکمن ها را مطالعه فرمائید پی به قضیه خواهید برد ، بارها حکومت روسیه بخاطر تجاوز آنها بر مراتع جنگیده با حکام ضالم محلی نیز درگیری داشته اند که سندهای موجود از پرداخت و عوارض بر این مدعاست. حالیه با افزایش جمعیت منطقه و تزیاید آمار آفتاب نشینها و بیکار ها که در سال های اخیر زمین های کشاورزی آنها به نحوی توسط سرمایه داران و رباخواران در سال های گذشته باز پس گرفته شده است. و جهت گذران زندگی امیدی به ادامه زندگی ندارند ، بجز استفاده از چرای چند رأس دام در مراتع خدادادی . لذا از دولت کریمه انتظار می رود همچون سنوات گذشته ، برنامه های حمایتی خود را از دامداران و بیکاران دریغ نفرمایند. زیرا زمزمه هایی هست که مسهلین محلی ، قصد دارند روستای "عرب سرنگ" را به بهانه زیر آب قرار گرفتن محیط از دست بومی ها خارج کنند و مراتع دیگر روستاها را هم بخاطر بدست آوردن دل عده ای از مهاجران دیگر استانها ، با تقسیم و فروش ، از حالت زیدت بومی به در آورده به افزایش دشت و کویر خدمت نمایند. در حالی که وزارت کشاورزی مراتع را برای علوفه دامی تشویق می نماید و دستور داد که با کاشتن درختچه ها نسبت به حفظ مراتع بکوشد. این گونه اقدامات واقعا تعجب آور است .

قوجق قلی آق

*** بر گرفته از : ماهناه صحرا ***

خسارت سیل در گنبد

سیلاب در شهرستان گنبد ۱۱ میلیارد و ۵۱۸ میلیون ریال خسارت بر جای گذاشت. عباس سجادی دبیر ستاد حوادث غیر مترقبه شهرستان گنبد با اعلام این مطلب گفت: خسارت سیل در بخش اماکن مسکونی شهری و روستائی ۲ میلیارد و ۴۰۰ میلیون ریال بوده است. به گفته وی ۲۱۰ واحد مسکونی شهری و روستائی بین ۲۲۰ تا صد درصد خسارت دیده که مبلغی در حدود ۲ میلیارد و ۴۰۰ میلیون ریال بوده است. در بخش تاسیسات زیر بنائی و آب و راه نیز ۵ میلیارد و ۸۰۷ میلیون ریال خسارت وارد شد. در بخش کشاورزی ۱ هزار و ۲۷۶ هکتار از اراضی کشت برنج، پنبه، سویا خسارت دید و کشاورزان نیز بیش از یک میلیارد و ۸۰۷ میلیون ریال خسارت دیدند.

بالاترین درصد بیکاری در بندر ترکمن

طبق آمار ارائه شده ، شهرستان بندر ترکمن با بیش از ۱۹ درصد افراد بیکار از کل بیکاران استان مازندران در سطح استان گلستان در مقام نخست قرار دارد.

آمار بی سوادی در ایران

بهدار کریمی، معاون آموزشی و تامین نیروی انسانی نهضت سواد آموزی گفت: ۱۰ میلیون و هفتصد هزار نفر از جمعیت ایران بی سواد هستند. به گفته وی تحصيلات پنجاه درصد از باسوادان ایران در حد ابتدائی و سواد آموزی است.

ترس افغانی های مهاجر در ترکمنصحرا

بدنبال اسارت چند دیپلمات و خبرنگار ایرانی توسط طالبان در افغانستان جو تبلیغات علیه افغانی ها در ایران به اوج خود رسیده است. اظهارات علنی مقامات بلند پایه جمهوری اسلامی ایران علیه طالبان به عنوان 'حقیر' و 'ناچیز' بخشی از مردم را که علت بدبختی های خود را در افغانی های مهاجر می بینند تحریک کرده است. از طرفی رهبر طالبان ، ملا عمر نیز تهدید کرده است که تا اصفهان بتازد. افغانی های مقیم ترکمنصحرا برای روشن شدن اذهان عمومی با صدور اطلاعیه ای این عمل طالبان را محکوم کردند. در بخشی از این اطلاعیه آمده است که طالبان مسئول حفظ جان دیپلمات های ایرانی است و از مراکز و سازمان های بین المللی خواسته شده است همه تلاش های خود را برای آزادی ایرانی ها به کار گیرند.

نامه های رسیده

آلمان - آقای پیروزی - کارت پستال شما رسید. عکسی را که به آدرس ایل گون ارسال کرده بودید همانطور که خواستید برگردانده شد. از اینکه در تریبون آزاد اشاره ای به آن نشده بود بسیار متاسفیم .

آلمان - آقای صمدی - نامه های شما به همراه بسته های پستی رسید. از زحمات شما بسیار متشکریم.

درباره مقاله ارسالی شما بایستی گفت که ما در حال حاضر بنا به اولویت و حجم مطالب ارسالی شما فعلا "فرهنگ شاعران ترکمن" را چاپ می کنیم و در آینده نیز به چاپ آن ادامه خواهیم داد.

سوئد - آقای گورگنلی : نامه الکترونیکی شما به نویسنده مقاله "فرهنگ فدرالیسم" رسید.

آقای بورگوت به نامه شما پاسخ داده شد.

اعلامیه کانون فرهنگی سیاسی

خلق ترکمن به آدرس ایل گون رسید. متاسفانه به علت حجم مطالب، ما در این شماره خلاصه آن را آورده ایم.

گروهها و انجمن ها - از گروههای

سیاسی، انجمن های فرهنگی و ادبی که نشریات و اطلاعیه های خود را به آدرس ایل گون ارسال کردند و همچنین از تمامی دوستداران نشریه که تبر و کتاب فرستادند متشکریم.

اخبار حوزه دریای خزر

پایگاه دریایی نیروی انتظامی در بندر ترکمن

نخستین پایگاه دریایی نیروی انتظامی در دریای خزر تاسیس شد. این امر بنا به ادعای سردار خمسه ای فرمانده ناحیه انتظامی کیلان افزایش مقابله با قاچاق که به تازگی از طریق مرزهای آبی شمال کشور رواج یافته است. همزمان با به کاراندازی این ناوچه، پایگاه دریایی در بندر ترکمن که ناوچه آن از طریق بندر انزلی به آب انداخته شده است گشایش یافت.

انتقال نفت از بستر دریای خزر

انتقال نفت از طریق لوله و از بستر دریای خزر بیشتر از همه به زیان ایران است چرا که حرکت آب دریا به سمت مرزهای ایران می باشد. و اگر کوچکترین آلودگی در این دریا بروز کند، مرزهای ایران آلوده خواهد شد در درجه اول به اهالی ساکن سواحل دریای خزر آسیب و زیان خواهد رسید.

۸۰ درصد خاویار قاچاق جهان از
دریای خزر است

بر اساس گزارش کنوانسیون بین المللی حفاظت از جانداران در خطر انقراض، منشا حدود ۸۰ درصد از خاویار قاچاق که در بازارهای جهانی به فروش می رسد، دریای خزر است. با اینکه هیات اجرایی این کنوانسیون در سال گذشته خواستار نظارت های شدیدی بر صید ماهی های خاویاری دریای خزر شد، اما به دلیل عدم عضویت برخی کشورهای ساحلی حوزه دریای خزر در این نهاد هیچگونه تدبیر فراگیری در این باره به اجرا درنیامده است. علیرغم عضویت روسیه در این کنوانسیون صید غیر مجاز ماهی برقرار است و امکان نظارت کاملی بر این روند وجود ندارد. به عنوان مثال مرزبانان روسی اخیراً در طی بازرسی ۱۳۴ قایق ماهیگیری دهها کیلوگرم خاویار قاچاق کشف کردند.

اختلاف آذربایجان و ترکمنستان

با اینکه ترکمنستان و آذربایجان در مورد مالکیت میدان نفتی "سردار" دچار اختلاف هستند، مقام های دولت ترکمنستان اعلام کردند، شرکت آمریکایی موبیل و کنسرسیوم چینی-انگلیسی کرن انرژی تکسونا* به عنوان نخستین برندگان مزایده های دولت ترکمنستان برای توسعه میدان های نفتی دریای خزر معرفی شدند. آذربایجان تهدید کرده است، که اگر شرکتی به نفع ترکمنستان به توسعه این میدان نفتی دست بزند، برخی تحریم ها از جمله شرکت ندادن آن در طرح های نفتی خود خواهد بود. قابل ذکر آن است که مذاکرات فشرده عشق آباد -باکو در ماههای گذشته برای پایان دادن به اختلافات دو کشور به نتیجه ای نرسید.

رژیم حقوقی خزر

بالاخره پس از فروپاشی شوروی سابق، روسیه و قزاقستان طی توافقنامه ای شمال دریای خزر را مابین خود تقسیم کردند. این اقدام دو کشور نیرومند ساحلی خزر در نتیجه شکست تدوین رژیم حقوقی دریای خزر با توافق همه کشورهای ساحلی بود. شتاب روس ها و قزاق ها پیشی جویی در استفاده از منابع خزر است که پس از خلیج فارس و سیبری، بزرگترین منبع نفت و گاز شناخته شده جهان به شما ر می رود. روسیه معتقد است در تقسیم دریای خزر باید ۲۹ درصد به قزاقستان، ۲۲ درصد به ترکمنستان، ۱۹ درصد به آذربایجان، ۱۶ درصد به روسیه و ۱۴ درصد به ایران تعلق گیرد. کشورهای دیگر حاشیه خزر مخالف این تقسیم هستند و توافقنامه جداگانه روسیه و قزاقستان را فاقد ارزش قانونی می شمارند، زیرا این توافقنامه بدون موافقت دیگر کشورهای حاشیه خزر انجام گرفته و آنها خواستار تقسیم دریای خزر بصورت مساوی و عادلانه در میان پنج کشور ساحلی هستند. جمهوری اسلامی هنوز هم رژیم حقوقی قبلی خزر را که بر اساس قراردادهای ۱۹۲۱ و ۱۹۴۰ تنظیم شده بود به رسمیت می شناسد.

بیانیه مشترک ایران و ترکمنستان درباره رژیم حقوقی خزر

ایران و ترکمنستان بر اساس بیانیه مشترک تاکید کردند که تا زمان نهایی شدن رژیم حقوقی جدید خزر، عهدنامه مودت دوستی ایران و روسیه مورخ ۱۹۲۱ میلادی و قرارداد بازرگانی و بحریمایی ایران و شوروی سابق مورخ ۱۹۴۰ میلادی، تنها اسناد بین المللی ناظر بر مسائل حقوقی در دریای خزر باشد.

۴۰۰ هزار تن گوشت ماهی

۴۰ هزار تن مواد سمی وارد

هجوم ۱۵ میلیون ایرانی به

خزر شد

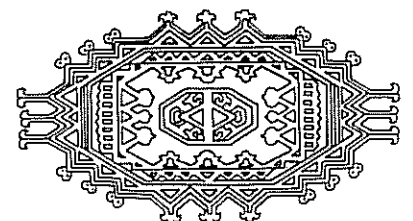
سواحل خزر

بنا به گفته مدیر عامل شرکت سهامی شیلات هر ساله در ایران بیش از ۴۰۰ هزار تن گوشت ماهی تولید می شود. تکثیر انواع گونه های خزر در تولید و افزایش گوشت ماهی نقش مهمی دارد و با توجه به آلوده شدن این دریا نه تنها سلامتی افراد بومی بلکه بهداشت و سلامتی ساکنان دیگر نقاط ایران را نیز به خطر می اندازد.

۴۰ میلیون دلار صادرات خاویار از بندر ترکمن

سواحل دریایی شهرستان بندر ترکمن به طول ۵۵ کیلومتر از ترکمنستان تا دهانه های رود قره سو یکی از غنی ترین ذخائر دریایی ایران است. بهترین و بیشترین انواع ماهیان خاویاری و دیگر ماهیان از این سواحل بدست می آید.

شیلات بندر ترکمن با ۱۸ شرکت تعاونی صیادان و در حدود ۲۰۰۰ صیاد مقدار ۶۰ تن خاویار به ارزش ۴۰ میلیون دلار تولید می کند. این شرکت های تعاون علاوه بر این سالانه حدود ۲۳۰۰ تن ماهی فلس دار ، غضروفی صید می کنند. با وجود تولیدات گسترده ماهی و فرآورده های آن در بندر ترکمن هیچگونه کارخانه کنسرو ماهی و یا تولید پودر ماهی وجود ندارد.

سالور گل (سالور)

قزاقستان اولین سکوی نفتی خود را در خزر در يك حوزه نفتی به نام 'بوزه چی' در استان 'منگستاو' به کمک يك شرکت ترکیه ای نصب کرد. منطقه منگستاو وسعتی برابر با ۴۴۵ هزار کیلو متر مربع دارد و يك میلیون و ۴۲۷ نفر در آن زندگی می کنند. قزاقستان در کناره دریای خزر بیش از دو میلیارد و ۴۴ میلیون دلار محصولات و فرآورده های صنعتی و نفتی تولید کرده است. آلودگی محیط زیست در این مناطق اسفبار است. بطوری که اینک از هر يك هزار کودکی که در کناره خزر قزاقستان چشم به دنیا می کشایند، ۲۷ کودک قبل از يك سالگی و بر اثر آلودگی شدید محیط زیست جان می سپارند که این میزان بالاترین رقم مرگ و میر در قزاقستان است و همچنین بیماری های خونی در مناطق ساحلی قزاقستان دو تا سه برابر بیشتر از نقاط دیگر قزاقستان است.

تقویت نیروی دریایی ایران در خزر

حوض شناور ۱۵۰ تنی به طول ۲۰ متر به عرض ۱۲ متر در بندر انزلی به نب انداخته شد. این حوض شناور که در اختیار نیروی دریایی است فقط یکی از دهها پروژه ای است که در زمینه های تولید بخش های مختلف موشکی، تانک و زره بر، تانک و نفربر، توپ های خود کششی و انواع توپ ها و خمپاره اندازه ها و مهمات توپخانه و دیگر تجهیزات نظامی در دست تولید است.

بنا به گزارش نشریات محلی مناطق خزر، تا پایان تعطیلات تابستانی ۱۵ میلیون ایرانی در سواحل خزر استراحت خواهند کرد. نیروهای انتظامی در نوار ساحلی، جنگل ها، مبادی ورودی شهر ها و جاده ها به بازرسی مسافران می پردازند. جمهوری اسلامی برای کنترل هر چه بیشتر سواحل خزر دست به تشکیل يك 'ناو تیپ دریایی' زده و گشت های دریای نیروهای انتظامی نیز در آب های ساحلی خزر راه اندازی شده اند. در کنار فعالیت این گشت ها بویژه گشت های ارشاد نقش مهمی در شناسایی و معرفی افراد و به اصطلاح برای 'صیانت از مقدسات و ارزش های اسلامی' دارد. نیروهای انتظامی طرح دریا در استانهای گلستان و مازندران در يك همایش یکروزه در ساری که با حضور بیش از هزار نفر بسیجی انجام گرفت شرکت داشتند. با توجه به تدابیر فوق کنترل سواحل خزر روز به روز دشوارتر می شود و بودجه هنگفتی را به خود اختصاص می دهد.

سطح آب دریای خزر بار دیگر بالا آمد

میانگین سطح آب دریای خزر در چهار ماهه اول امسال در مقایسه با مدت مشابه سال قبل ۲۰ سانتی متر بالا آمد. بنا به گزارش مطبوعات محلی سیامک حسینی ، مسئول بخش آبنگاری اداره کل بنادر و کشتیرانی کیلان اعلام کرد ،

اخبار آسیای میانه

ترکمن پرس : تا سال ۲۰۰۰
میلادی در خطوط هوایی
ترکمنستان از هواپیماهای بویینگ
استفاده خواهد شد.

با پایان اولین دوره آموزش خلبانی و مهندسی پرواز فارغ التحصیلان ترکمن آماده کار با هواپیماهای بویینگ شدند. بنا به گزارش ترکمن پرس، خبرگزاری رسمی و دولتی ترکمنستان تا سال دو هزار میلادی این کشور ۱۲۰ خلبان و ۵۰۰ مهندس و تکنسین هواپیمایی تربیت خواهد کرد.

دخالت خامنه ای در امور
ترکمنستان

خامنه ای در دیدارش با نیازوف به حضور اسرائیل در ترکمنستان اعتراض می کند و می گوید: جمهوری اسلامی ایران از حضور اسرائیلی ها در این منطقه، احساس ناامنی می کند و حضور صهیونیست ها در پشت مرزهای مهم ایران موجب دغدغه است. ترکمنستان به اسرائیلی ها احتیاجی ندارد و همه باید توجه کنیم که صهیونیست ها هر جا که وارد شوند، اختلاف درست می کنند زیرا حیاتشان وابسته به ایجاد اختلاف است. خامنه ای از نیازوف خواست که ایران و ترکمنستان باید همواره در مناسبات دو جانبه و نیز در مجامع جهانی مانند سازمان ملل، مواضع مشترکی را اتخاذ کنند.

ترکمنستان ۵ میلیارد دلار وام
از کشور آمریکا دریافت
میکند

نیازوف در جریان گشایش دانشکده علمی و تحقیقاتی زمین شناسی ترکمنستان گفت، بزودی کشورش تا سقف ۵ میلیارد دلار وام از آمریکا دریافت خواهد کرد. وی می گوید، ترکمنستان به هر میزان که وام نیاز داشته باشد، کشورهای خارجی تأمین می کنند. رئیس جمهور ترکمنستان می گوید: باید کارهای تحقیقاتی در کشور توسعه یابد و ما باید منابع نفت و گاز خود را برای صد سال آینده مشخص کنیم و حساب دقیق آن را داشته باشیم تا نفت و گاز ترکمنستان برای هفت نسل بعد مشخص شود.

داستان "رستم و سهراب" به
زبان ترکمنی

داستان های رستم و سهراب برای اولین بار از طرف نمایندگی انتشارات بین المللی "الهدی" که يك انتشاراتی تبلیغاتی و مذهبی است در عشق آباد به زبان ترکمنی و خط "کریل" چاپ و منتشر شد. این کتاب با همکاری کمیته مطبوعات ترکمنستان با جلدی زیبا و با عنوان "شاهنامه فردوسی" به تعداد ۲۰۰۰ نسخه در اختیار ترکمن ها قرار گرفت. جالب توجه اینکه انتشارات الهدی که تا کنون کتابهای مذهبی و تبلیغی از قبیل "روزه و رمضان"، احادیث برای تربیت جوانان" چاپ می کرد، اخیراً داستانهای کوتاه ایرانی را نیز به زبان ترکمنی چاپ کرد.

تاسیس بزرگترین
دانشگاه اسلامی در
شوروی سابق

بزرگترین دانشگاه اسلامی در شوروی سابق در پایتخت آذربایجان ساخته می شود. این دانشگاه مشابه دانشگاه الازهر مصر خواهد بود و برای کشورهای سابق شوروی دانشجو تربیت خواهد کرد. ۶۰ درصد دانشجویان از آذربایجان و ۴۰ درصد از کشورهای سابق شوروی خواهد بود. هزینه ساخت این دانشگاه توسط انجمن های خیریه کویت تأمین می شود.

مجلس شورای اسلامی ایران در
قانونگذاری و انتخابات به
ترکمنستان کمک می کند

صفر مراد نیازوف در دیدار اخیرش با ناطق نوری رئیس مجلس شورای اسلامی نیز ملاقات کرد و ابراز امیدواری کرد که مجلس شورای اسلامی در انتقال تجربیات خود بویژه در زمینه قانونگذاری و انتخابات با ترکمنستان همکاری لازم را به عمل آورد. نیازوف اظهار داشت: غرب درک صحیحی از اعتقادات دینی و آداب و سنن ما ندارد و به همین دلیل مسأله عدم رعایت حقوق بشر را مطرح می کند. وی همچنین می گوید: ما به دین و مذهب اعتقاد داریم و خواستار حفظ سنتهای خود هستیم و غربی ها باید این نکته را درک کنند.

هر ماه بیش از دو هزار ترکمن
از ایران دیدن می کنند

بدنبال لغو یکجانبه روادید از سوی ایران بیشترین مسافرت ترکمن های جمهوری ترکمنستان در ماههای اخیر به ایران بوده است. در سه ماه گذشته بیش از ۵ هزار تن از ایران دیدار و در حدود هزار تن دیگر از طریق ایران به کشورهای دیگر سفر کردند. هم اکنون در رابطه با مسافرت ترکمن های جمهوری ترکمنستان بیش از ۲۵ شرکت توریستی در این جمهوری فعالیت می کنند که از این تعداد ۱۴ شرکت با شرکت های توریستی ایران همکاری دارند.

استرداد مجرمین میان
ترکمنستان و ایران

معاون امنیتی، انتظامی وزارت کشور در دیدارش با وزیر کشور ترکمنستان خواستار استرداد مجرمان بین دو کشور شد. بنا به گفته مقامات بلند پایه وزرای کشور ترکمنستان و ایران قرارداد استرداد مجرمان در سطح دولت قابل طرح و تصمیم گیری است و این موضوع در حال پیگیری است. بدنبال این خبر ترکمنستان برای دومین بار در هشت ماه گذشته تعداد دیگری از زندانیان ایرانی را که بیشتر آنان بنا به ادعای مقامات رسمی به جرم مواد مخدر محکوم شده بودند تحویل مقامات انتظامی دولت ایران داد. یک بیانیه مطبوعاتی منتشره از سوی سفارت ایرن در عشق آباد حاکی است ۲۸ زندانی ایرانی روز دوشنبه در مرز باجگیران به

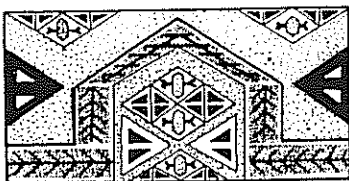
نیروهای مرزبانی ایران تحویل داده شد. پیش از این نیز بنا به دستور نیازوف پیش از شرکت او در نشست سران کشورهای عضو سازمان کشورهای اسلامی در تهران نزدیک به ۴۰ زندانی ایرانی تحویل ایران داده شد.

نیویورک تایمز: بازگشت دوباره
روسها به افغانستان

نیویورک تایمز به نقل از دیپلماتهای آمریکایی می نویسد: روسیه بعد از خروج از افغانستان بار دیگر به شیوه ای جدید به این کشور بازگشته و خود را در جنگ جدیدی که در این کشور جریان دارد درگیر کرده است. بنا به نوشته این روزنامه روسها اینبار نیروی نظامی به این کشور نفرستاده است، بلکه سلاح های سنگین، حمایت های تدارکاتی و آموزشی برای ائتلاف ضد طالبان در شمال افغانستان می فرستد. روسها بخاطر ترس از قدرت گرفتن طالبان حتی حاضر به همکاری با ایران شده اند. پاکستان و عربستان از طالبان حمایت می کنند. در رابطه با موضع آمریکا در اینباره نیویورک تایمز می نویسد: آمریکا دولت طالبان را به رسمیت نمی شناسد و سیاست های ضد زن طالبان را محکوم می کند. کمک روس ها در درجه اول به احمد شاه مسعود دشمن دیرینه حکومت های پیشین افغانستان بوده است. احمد شاه مسعود در تاجیکستان پایگاه دارد و در منطقه ای به نام 'کولابف' که حدود ۲۰ هزار سرباز روسی در آن مستقر هستند، انبار بزرگی از اسلحه دارد، که با هوایما به رزمندگان خود در داخل افغانستان می رسانند. یک مقام آمریکایی به این روزنامه گفته است: پرسنل ایرانی نیز در صحنه حضور دارند. گروه دیگر کمک رسانی روسیه و اوزبکستان گروه عبدالرشید دوستوم ژنرال سابق ارتش افغانستان است.

طالبان : افغانستان فقط به
پشتون ها تعلق دارد: ترکمن
ها و ازبک ها از افغانستان فرار
می کنند

پس از درگیری های شدید و خونین در مزار شریف و شمال کابل بین طالبان و 'جبهه متحد اسلامی برای نجات افغانستان'، تلویزیون روسیه به نقل از طالبان گفت، افغانستان فقط به پشتونها تعلق دارد و سایر اقوام باید آن را ترک کنند. در افغانستان اقوام مختلف زندگی می کنند که ترکمن ها، ازبک ها، تاجیک ها، هزاره ها، ایماق ها از اقوام عمده آن هستند. جالب توجه آن است که خود پشتون های افغانستان نیز به طوایف مختلف تقسیم می شوند و آنها هرگز طالبان را نماینده تمامی طوایف نمی دانند. سیاست قوم زدانی افغانستان نه تنها ثبات و آرامش نخواهد داشت بلکه باعث خواهد شد که عمر جنگ را در این کشور بیشتر کند. ازبک ها و ترکمن های افغانستان پس از اشغال شهرها و روستاهای خود توسط طالبان خاک آباء و اجدادی خود را ترک کرده و بخشی از آنها به ترکمنستان پناهنده شدند. دولت ترکمنستان تاکنون هیچ موضعگیری نکرده در انتظار فروکش شدن دامنه این درگیری هاست.

میحراب (ترکمن) محراب
michrab

آمار روابط ایران و ترکمنستان

روزنامه "ترکمنستان بی طرف" آماری از روابط ترکمنستان و ایران ارائه داده است، طبق نوشته این روزنامه دولت های دو کشور تاکنون ۱۲۴ قرارداد همکاری در تمامی زمینه ها امضاء کرده اند و تعداد شرکت های ایرانی فعال با ۵۲۲ میلیون دلار سرمایه گذاری در ترکمنستان ۸۸ مورد ذکر گردیده است که از این میان ۲۲ شرکت مشترک ایرانی و ترکمن هستند. حجم مبادلات دو کشور در پنج ماه نخست سال ۱۹۹۸ میلادی نیز ۷۵ میلیون دلار برآورد شده است.

وهابیت امنیت ازبکستان را

تهدید می کند

اسلام کریم اف ، رئیس جمهور ازبکستان وهابیت را عاملی برای تهدید امنیت ملی ازبکستان توصیف کرد. يك دادگاه در تاشکند پایتخت ازبکستان يك نفر را به دلیل جانبداری از وهابیت و تحريك قومی ، حمل سلاح و همراه داشتن مواد مخدر به اعدام و هفت نفر دیگر را به سه تا ده سال زندان محکوم کرد. این هشت نفر از جمله شمار نامعلوم افراد بازداشت شده در ماههای اخیر در این کشور هستند. از پانیز سال گذشته که چند مامور امنیتی ازبکستان در استان های تاشکند و فرغانه بطور مشکوکی کشته شدند، ماموران امنیتی این کشور دستگیری های گسترده ای را آغاز کردند و در این رابطه افرادی دستگیر شدند که مقامات تاشکند آنها را وهابی می خوانند. در نتیجه افزایش تبلیغات مذهبی در این کشور دولت این کشور تدابیری را نیز علیه اسلام گرایی اتخاذ کرده است. ریش گذاشتن و شرکت در مساجد

غیر رسمی و دولتی برای اهالی ممنوع شده است. علیرغم خشنودی آمریکا از این کشور بخاطر مبارزه اش علیه اسلامگرایی "سازمان دیده بان حقوق بشر" این کشور را به زیر پا گذاشتن حقوق بشر محکوم کرده است.

گروه فنی ۶۴ نفره به همراه دکل دریایی ایران -خزر عازم ترکمنستان شد. ترکمنستان ۲۵ میلیون دلار هزینه عملیات حفاری این چهار حلقه چاه نفت را تامین کرده است.

کمک و مشاوره اسرائیل و آمریکا به ترکمنستان

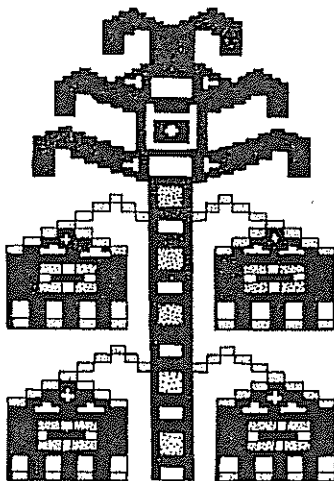
سازمان دولتی اطلاع رسانی و مشاوره آمریکا به دولت ترکمنستان در تهیه بودجه سال ۱۹۹۹ و خصوصی سازی، آموزشی و فن آوری در امور نفت و گاز دولت ترکمنستان را مشاوره میکند. "یوسف ممون" رئیس شرکت اسرائیلی "مرخاو" در حال حاضر مشاور رئیس جمهور ترکمنستان در امور نفت و گاز و همچنین کشاورزی است. این شرکت اسرائیلی در شهر "ترکمن باشی" يك پالایشگاه می سازد.

ایران در عشق آباد مسجد ساخت

مسجدی که جمهوری اسلامی در شهر عشق آباد ساخت گشایش یافت. این مسجد در مساحتی بالغ بر ۴۰۰ متر مربع ، توسط معماران ایرانی در مجموعه مدرسه ایرانیان در عشق آباد ساخته شده است. اکنون این دومین مسجدی است که جمهوری اسلامی برای اتباع خود در عشق آباد دایر کرده است.

از سر گیری پروازهای مستقیم تهران - عشق آباد

علیرغم از بین رفتن ویزا در میان کشورهای ترکمنستان و ایران و هجوم مسافران ترکمن به ایران و ازدحام آنها در مرزهای ایران و ترکمنستان پروازهای مستقیم تهران - عشق آباد به خاطر کمبود مسافر قطع شد. هر دو کشور در طی سفر چند هیات از وزارت خانه های ایران به عشق آباد سرگرم بررسی و پیگیری قراردادهای دو کشور و راههای تسریع در اجرای آنها هستند. ایران قرار است چهار حلقه چاه دریایی نفت در منطقه ترکمن باشی

گل (مگانی) گل

ترور یکی از رهبران حزب دموکرات کردستان ایران

بنا به گفته حزب دموکرات، محمد حیدری یکی از رهبرای حزب دموکرات کردستان ایران از طرف جمهوری اسلامی ترور شد. حزب دموکرات کردستان ایران حکومت اسلامی را متهم ساخته که با سو استفاده از محدودیت های اعلام شده از جانب سازمان ملل در شمال عراق به عوامل خود دستور داده به جان یکی از رهبران حزب سو قصد بکند.

اقلیت های ملی در ایران قربانی در گیری جناح های حاکم

در طی اطلاعیه مطبوعاتی جامعه اهل سنت که دقتش در لندن واقع است اعلام شده است که سرکوب و اعدام بلوچ ها بویژه پس از دیدار خاتمی از بلوچستان شدت یافته. نام های اعدام شدگان بخاطر قطع ارتباط تلفنی هنوز ذکر نشده است. در عوض نام های کسانی که در کشور پاکستان بصورت تبعید زندگی می کنند و از جانب جمهوری اسلامی ترور شده اند اعلام شده است. یوسف درخشان، عبدالوهاب درخشان، غیوم بزرگزاده و حنیف اسکائی. طبق اطلاعیه جامعه اهل سنت اتهام این افراد ارتباط با گروه طالبان عنوان شده بود، حال آنکه ... همه بی گناه و قربانی نقشه های شیطانی اطلاعات و سپاه می باشند. در اطلاعیه همچنین آمده است که ... تا چند وقت پیش قول داده بودند که آنها را آزاد بکنند، ... ولی پس از آمدن آقای خاتمی به زاهدان و بازگشت او آنها را اعدام کردند تا نشان دهند قدرت در دست کیست و نیز دهن کجی به خاتمی نموده باشند.

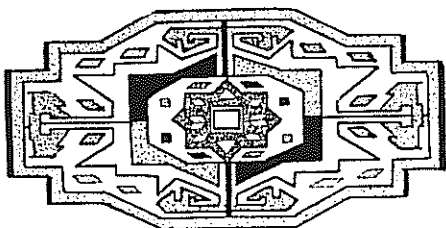
نامگذاری نام نیازوف بر سنگ آسمانی

بنا به گزارش خبرگزاری رویتر در شمال ترکمنستان در تاریخ ۲۸ ژوئن سنگ آسمانی سقوط کرده و دانشمندان ترکمن درخواست کردند که این سنگ را به اسم نیازوف نامگذاری کنند. جالب توجه اینکه این سنگ در آستانه ششمین سالگرد انتخاب نیازوف به ریاست جمهوری ترکمنستان سقوط کرده است. دانشمندان ترکمن عمر این سنگ را بالغ بر ۲۸ میلیارد سال یعنی هشت برابر عمر زمین برآورد کردند. بنا به گزارش روزنامه "ترکمنستان" این سنگ آسمانی که در شب سقوط کرده بود زمین را تا فاصله ۱۰ کیلومتری لرزاند. پیش از ورود به جو زمین نزدیک به هشت تن وزن داشته و پس از ورود به جو زمین در مزرعه شخصی یکی از اهالی روستای "دریالیک" واقع در شهر "کهنه اورکنج" کودالی به عمق چهار متر ایجاد کرده است. بنا به گفته صاحب مزرعه یکباره هوا روشن شد و روشنتر از روز و به ناگاه زمین لرزید. آن شب اهالی منطقه گفتند که صدای برخورد سنگ را در فاصله ۲۵ کیلومتری نیز شنیده اند. این سنگ آسمانی هم اکنون در یک موزه در عشق آباد نگهداری می شود. بنا به گزارش خبرگزاری ها در حال حاضر این سنگ آسمانی ۸۲۰ تن وزن دارد و شاهدان گفته اند برخورد آن با زمین لرزشی وحشتناک در منطقه ایجاد کرده است. پرفسور محمد نظراف فیزیکدان ترکمنستان و رئیس مرکز علمی فنی کشور ترکمنستان گفته است که این سنگ از یک منطقه کهکشانی به نام "برج دختر" به زمین نشسته است. دانشمندان و ستاره شناسان می گویند، در سال ۲۰۲۸ میلادی نیز سنگ آسمانی

عظیمی از نزدیکی زمین عبور خواهد کرد که به مراتب بزرگتر از این سنگ خواهد بود.

نزدیکی حزب دموکرات و کومله

در ماههای اخیر حزب کمونیست کومله و حزب دموکرات کردستان ایران پس از اولین گردهمایی خود در عراق اینبار نشست مشترکی با حضور عبدالله حسن زاده دبیر کل حزب دموکرات و ابراهیم علیزاده دبیر اول کومله و همچنین با شرکت برخی از شخصیت های سیاسی و نمایندگان احزاب سیاسی در استکهلم داشتند. قرار است هر دو حزب کرد همکاری های مشترک در زمینه های اطلاعاتی علیه جمهوری اسلامی داشته باشند و دیدگاههای و نظرات خود را درباره اوضاع سیاسی ایران و کردستان اعلام داشتند. حزب دموکرات خواستار خودمختاری در چهارچوب ایران است ولی حزب کمونیست کومله معتقد است که باید به مردم کرد این اجازه را داد که شخصا سرنوشت خود را تعیین کنند و جدائی از ایران را انکار نمی کنند. نزدیکی دو حزب کرد پس از تجربیات تلخ و اختلافات شدید و حتی رویارویی مسلحانه آنها در سال های اخیر درسی است برای تمامی احزاب و یا جریانات ملی که دست از تک روی بردارند و دست یاری به هم دهند.

ساری گل (ترکمن) گل زرد
sary gül

خبرهای بدون تفسیر

نیمروز، چاپ سه شنبه ۲۲ تیر
ماه ۱۳۷۷، شماره ۴۸۲ در باره
سفر نیازوف به ایران :

'پسر مراد نیازوف رئیس جمهوری قزاقستان برای يك دیدار به ایران سفر کرده بود و در پایان این سفر ایران و قزاقستان بیانیه مشترکی صادر کردند دایر بر اینکه ۵ کشور ساحلی دریای خزر قانوناً مالکین دریای خزر و منابع زیر دریایی آن می باشند و هر تصمیمی درباره آن بدون مشورت با پنج کشور ساحلی گرفته بشود ضمانت قانونی ندارد.'

روزنامه جمهوری اسلامی شماره
۵۵۲۴

نیازوف می گوید: 'اسلام عامل تفاهم و پیوند دو ملت ایران و ترکمنستان در قرن های متمادی بوده است و این پیوندهای عمیق که ریشه در تاریخ و فرهنگ مشترک دو ملت دارد هیچگاه دچار سستی و خلل نشده است.'

در شماره ۵۵۲۶

ترکمنستان خواستار انتقال تجارب جمهوری اسلامی ایران در زمینه ورزش معلولان از طریق انجام مسابقات مشترک و تبادل اطلاعات در امور تربیت بدنی شد.

روزنامه جمهوری اسلامی روز
چهارشنبه ۱۷ تیر ۱۳۷۷ شماره
۵۵۲۵

رئیس جمهور ترکمنستان گفت: ما به گسترش روابط با جمهوری اسلامی ایران اهمیت بسیاری قائلیم و این ارتباط و همکاری را 'پربرکت' می دانیم. 'مراد نیازوف' ابراز امیدواری کرد که مجلس شورای اسلامی در انتقال تجربیات خود بویژه در زمینه انتخابات، با ترکمنستان همکاری لازم را به عمل آورد. وی اظهار داشت: 'غرب، درک صحیحی از اعتقادات دینی و آداب و سنن ما ندارد و به همین دلیل مساله عدم رعایت حقوق بشر را مطرح می نماید. رئیس جمهور ترکمنستان در عین حال گفت: ما به دین و مذهب اعتقاد داریم و خواستار حفظ سنت های خود هستیم و غریبهها باید این نکته را درک کنند. به نقل از اداره کل فرهنگی و روابط عمومی مجلس در این دیدار 'علی اکبر ناطق نوری' نیز آمدگی مجلس شورای اسلامی را برای انتقال تجربیات در زمینه قانونگذاری و انتخابات به مجلس ترکمنستان اعلام کرد.

ایرنا : ترکمن های چاقو بدست
خبرگزاری رسمی جمهوری
اسلامی ایرنا، ۱۸ مرداد ۱۳۷۷
برابر با ۹ اوت ۱۹۹۸

'چند هزار نفر از اهالی عشق آباد روز یکشنبه چاقو بدست به خیابان های پایتخت آمدند و روز ملی 'خریزه' را در ترکمنستان جشن

گرفتند ترکمن ها که خریزه کاشت کشور خود را شیرین ترین خریزه جهان می دانند...دسته دسته با خود روهای خود به خیابان های اصلی شهر و در مراکزی که در آن مراسم ویژه 'خریزه خوران' برپا بود روانه شدند. کودکان، زنان و مردانی که در مراسم ویژه خریزه خوران شرکت داشتند، هنگام ظهر با خریزه هایی در دست یا در سبد روانه خانه شدند.

توس، شنبه ۲۱ مرداد ۱۳۷۷
شماره ۲۴ دور جدید :
خبرنگار ویژه

حجت الاسلام عامری دبیر ستاد نماز جمعه استان گلستان در نخستین جلسه مشورتی ستاد انتخاباتی حجت الاسلام سید کاظم نورمفیدی، از کسانی که ترکمن ها را به مشارکت و فعالیت های اجتماعی ترغیب می کنند انتقاد کرد. وی همچنین در این جلسه سخنان به نسبت تندی علیه تحولات توسعه سیاسی در منطقه کرگان به خصوص بعد از دوم خرداد، ایراد کرد. بخشی از سخنان وی نیز متوجه انتقاد از جبهه نونیاد 'مدافعین جامعه مدنی- اسلامی گلستان' بود.

توس، دوشنبه ۹ شهریور
۱۳۷۷ شماره ۲۲ دور جدید :
نگاهی کوتاه به رویدادها

فرماندار شهرستان گنبد کاووس گفت : مسنولان نباید به طرفداری و یا علیه هیچ يك از نامزدهای خبرگان اقدام کنند. بلکه فقط باید اصل انتخابات را به مردم تاکید نمایند.

ملیت ها در لابلای مطبوعات ایران

استاندار سیستان و بلوچستان:
امنیت با تحقیرهای قومی و
فشارهای مستقیم برقرار نمی
شود

روزنامه همشهری : مهندس حسینی
استاندار سیستان و بلوچستان متأسفانه افرادی
هستند که گمان می کنند با تحقیرهای ملی و
فشارهای مستقیم و مستمر می توان امنیت را
برقرار کرد. این تفکر مطرود و غیر قابل
اجراست. در حال حاضر با شیوه استضعاف نمی
توان امنیت را در جامعه ایجاد کرد چون مردم به
هیچ وجه پذیرای آن نخواهند بود.

ماهنامه صحرا : آیا ترکمن ها
در مسئولیت های کلیدی استان
گلستان نقش خواهند داشت !؟

ماهنامه صحرا چاپ ترکمنصحرا
در شماره دوم خود از قول استاندار استان
گلستان ، دارزگیسو می نویسد: من اولین
فرماندار را از میان ترکمن ها می گذارم.

ایرانی ترین قوم، قوم کرد
است

خبرگزاری رسمی جمهوری
اسلامی ایران ایرنا: وزیر فرهنگ و ارشاد
اسلامی در سفرش به استان کردستان از
عبدالرحمان شرافکنندی 'هزار' به عنوان یکی از
شاعران و مترجمان توانمند و نامی کشور یاد
می کند و در رابطه با کردها می گوید: اگر
قرار باشد ایرانی ترین قوم ایران را انتخاب کنیم
قوم کرد را باید معرفی کرد.

برای حمایت از زبان کردی
شعبه ایرانشناسی در سنندج
آغاز به کار خواهد کرد

روزنامه همشهری : ارائه آمار اشتباه از
شمار بیکاران استان کردستان در گذشته که
مرکز آمار ایران نیز آن را پذیرفته، ضررهای
هنگفتی متوجه کردستان کرد و باعث شده است
که با صرف ۵۵ میلیارد ریال تسهیلات
اشتغالزایی استان کردستان کاهش یابد. استاندار
کردستان در نشست شورای شهر سنندج در
مورد آخرین نتایج پیگیری های بعضی مصوبات
هیات دولت در مورد کردستان توضیح می داد
گفت: برای گسترش و حمایت از زبان کردی ،
شعبه ایرانشناسی در کردستان ماه آینده در
سنندج آغاز به کار خواهد کرد و همچنین به
منظور تقویت زبان کردی ، برای یافتن جایگزین
لغات خارجی در زبان فارسی بعضی کلمات
معادل از زبان کردی گرفته می شود.

ادامه از صفحه ۲۸

سطح آب دریای خزر از سال ۱۲۵۶ تا پایان
سال ۱۳۷۴ دو متر و ۴۰ سانتی متر بالا آمده
بود، اما سال ۷۵ تا کنون سیر نزولی داشته
است. بنا به گفته او پس از یک دوره سیر نزولی
سطح آب به میزان ۲۸ سانتی متر در دو سال
اخیر، در اوایل سال جاری روند صعودی آب
دریای خزر دوباره شروع شده است. آمار این
اداره نشان می دهد که از اوایل مرداد ماه آب
دریای خزر دوباره سیر نزولی خود را آغاز کرده
و به میزان شش سانتی متر پائین رفته است.

صیادان ترکمن صید ماهیان
خاویاری را آغاز کردند

صیادان ترکمن که بیش از ۴۸ درصد از خاویار
ایران را تولید می کنند، در تاریخ ۱۳۷۷۰۵۰۲۱
صید تابساتانی و پائیزه ماهیان خاویاری در
دریای خزر را آغاز کردند. ۴۰۰ نفر از صیادان
ماهیان خاویاری منطقه با ۱۱۹ فرزند قایق
صیادی در ۵ صیدگاه از پاسگاه مختومقلی تا
چهار کومه غربی صیدگاه تازه آباد صید ماهیان
خاویاری را شروع کردند. صید قاقچاق ماهیان
خاویاری باعث کاهش خاویار خزر گشته و ضرر
اقتصادی حاصله موجب شد که شیلات ایران به
وزارت جهاد سازندگی الحاق گردد. برای
جلوگیری از کاهش تولید خاویار که یکی از
درآمدهای ارزی ایران پس از نفت محسوب می
شود وزارت جهاد سازندگی مجبور گشته که
مجتمع تکثیر و پرورش انواع ماهیان خاویاری
در سد وشمگیر، سیجوال بندر ترکمن با
ظرفیت تولید ۱۱۰ میلیون قطعه احداث کند.

Türkmenistan ylmlar akademiasynyň akademigi Myrat Annanepes-iň

Taryh dogruçyl öwrenilende

diýen ýazgysyndan gysga bölekler. 2-nji tema:

Gökdepe tragediýasy

(2-nji bölüm)

Bu aralykda bolsa Gökdepä hüjüm etmäge doly taýýarlyk görmek işi dowam edipdir- güýçleri golaýa çekipdirler, ok-däri hem azyk zapaslaryny döredipdirler, demir ýol Baleýşem stantsiýasyna çenli ýetirilipdir. Russiýanyň Eýrandaky wekili Zinowýew şa bilen duşuşypdyr we ondan inlislerden gizlinlikde Skobelewe yük daşayyş serişdeleri hem azyk-enjam bilen goldaw hem ýardam berjekdigine wada alypdyr. Şeýdip, Ahaly boýun egdirmek işinde Eýran şasy bilen patyşa Russiýasynyň arasynda doly hyzmatdaşlyk ýola goýulýar. Skobelew bolsa 2-3 sany rota bilen 3-4 sany top alyp, her gün galanyň towereginde harby gezelenç edipdir, ol gezelençlerem „esasan tekeleriň ruhuny götermäge, olaryň guma çekilmek hakdaky pikirini başa bardyrmazlyga niýetlenipdir.

Ol muny tekeleriň rus goşunlarynyň güýji hakdaky düşünjesini bulaşdyrmak, olarda öz galalarynyň sarsmazlygyna ynam döretmek, patyşa goşunlarynyň bolsa beýle köp daldigine, olaryň bary-ýogy sanlyja topunyň bardygyna ynandyrmak üçin edipdir. Skobelew şunuň ýaly aldawçylykly manowrlardan peýdalanylýan zarba uruji güýçlerini gizlinlikde Gökdepe galasyndan 12 wýorst günbatarda yerleşýän Megenbatyr gala diýen ýere çekipdir. 1880-nji ýylyň Dekabrnyň ortasyna çenli ol ýere 38 rota, yüz sany atly otriýad, eskadronlaryň 11-si, 72 top, 11 raketa stanogy, 5 müňe golaý naýzaly, 2 müň gylyçly goşun, müň topçy jemlenipdir. Bamydan bärigem ýene 7 rota, 4 top gaýdypdyr. Jemi 30 müňe golaý dürli kalibrli snaryadlar, mortiralar üçin granatlar getirilipdir. 150 put däri, 1140000 ok, köp mukdarda azyk daşalypdyr. Şunça goşunyň hemmesine 8 müňe golaý düýe, köp mukdarda yükçi ýaby, 150 furgon we ş.m. hyzmat edipdir. Gepiň gysgasy, Gökdepe galasyna hüjüm etmäge hemme zat taýyn bolupdyr. Gökdepe galasy nädogry dört-

burçluk şekilinde bolup, onuň diwarlarynyň uzynlygy 240 sajenden 720 sajene çenli bolupdyr. Onuň gaty köp çykalgalary bar eken. Diwarlarynyň galyňlygy bolsa düýbünde 5 sajene çenli bolupdyr, diwarlaryň gerşiniň galyňlygy hem 3 sajene golaý bolupdyr. Dürli maglumatlara görä, galanyň içinde 25 müňden 40 müňe çenli gorajy, şol sanda 7 müňden 10 müňe çenli atly jemlenipdir. Galany gorajylaryň ýaragy juda ýöntem eken, esasan sowuk ýaragdan ybarat bolupdyr „Çalt atýan tüpeň bilen ýaraglanan häzirki zaman tipindäki goşunlaryň garşysyna her bir erkek adam özüni nöker hasaplaýan, özüniň esasy ýaragyny hem gylyç hasaplaýan, söweşiň esasy görnüşini bolsa garpyşma söweşi hasaplaýan ilat göreşýärdi“ diýip, hüjüme gatnaşan A.N.Kuropatkin ýazýar. Şunça gorajylaryň diňe 4-5 müň tüpeňi bar eken, olaryňam diňe 600-si 1879-nji ýylda birinji ekspeditsiýa döwründe ruslardan olja alnan rus berdankasy eken. Patyşa goşunlarynyň köp sanly toplarynyň garşysyna galanyň gorajylarynyň alty funtluk diňe jekeje mis topy bar eken. ...

dowamy bar

TÜRKMEN ÜLKESİ - GÜNDOGAR ANADOLI

Dr. Mehmet Kiliç

Bilişiniz ýaly, Anadolu topraklarynda iň möhüm rol oýnan Türkmenlerdir. Anadolynyň türkmenler tarapyndan eýelenmegi we Türkiýe ady bilen bir watan ýagdaýyna gelmegi, Auropalylary gaty gynandyrandyr. Selçuklardan ozal Anadolida türk-türkmenler barmydy? diýen soraga: geçirilen barlaglar bilen, oguzlardan ozal-da asyl gelip çykyşlary türk bolan kimmerleriň, Saklaryň (Iskitleriň), Idil (wolga Bulgarlarynyň), Hunlaryň, Sabirleriň we Hazarlaryň Gündogar Anadoliny eýeländigleriniň, ýene wan we Kars töwereklerinde görülen Bulgar toparlary bilen Peçenekleriň bu topraklara gelip, bu yerleri bir türk ýurdyňa aýlandyrandyklarynyň subut edilenligini jogap hökmünde aýtmak bolar.

Türkler Anadola 1071-nji ýyldan has oň, islamiýeti kabul etmezlerinden ozal, gelip ýerleşmäge başlapdyrlar. Türkmenleriň Anadolyny, 1071-nji ýylda yüz beren „Malazgirt“ söweşinden soňra, köpçülikleýin gelip ýurt edinmekleri barada Prof. Dr. Afet Inan şeýle ýazýar: „Her zatdan ozal, Anadolynyň çak edilşi ýaly XI asyrdan baýlak türkleşip başlamanlygyny, 1071-nji ýylda musulmanlygy kabul eden türkmenleriň, Anadolyda ýaşayan doganlaryna gowuşandyklaryny, belläp geçmegimiz gerek“.

Oguzlaryň (Türkmenleriň) musulmanlygy kabul etmekleri örän möhüm hadysadyr we ol iki netije berdi:

1.- Oguzlaryň günbatara tarap ýönelmekleri.

2.- Islamiýetiň agyr yükini, 1000 ýyllap öz gerdenlerinde daşymaklary.

Selçuklar, Tugrul begiň rugsaty bilen, öz dogany Çagry begiň ýolbaşçylygynda, 1081-nji ýylda Anadolynyň gapylaryna, Azerbaýjana gelen wagtlary, ol yerde özlerinden ozal gelen käbir türkmen toparlaryna duşýarlar we olar bilen birlikde, Anadolynyň serhetlerini aşyp, Wan gölüniň töwereklerine ýygnaýarlar. X. asyrdan içki bulagaýlyklar bilen yüzbe-yüz galan islam dünýäsi, türkmenleriň saýasynda täze bir kuwwat edinip, täze bir iman we täze bir gan bilen güýçlenýär we islamiýet ozaldan gelýän ganym duşmany -Bizanlar bilen ýüzleşýär. Şeýdip, oň Asiyada başlan Selçukly hereketleri, Gündogar Anadolida başga bir ähmiýet gazanýar we bu yerler türkmenler bilen dolýar.

Ine şonuň üçin, XII. asyryň ortalaryndan beýläk Hirstiýan taryhçylary, selçukly Anadola „Türkiýe“ diýip başladylar, bu-da 1071-1150-nji ýyllary aralygynda Anadolynyň türkmenleriň -türkleriň ýurdyňa aýlananlygyny görkezýärdi.

Anadolu topraklary hakynda, Türkiýe ady ilkinji ýola 1190-nji ýylda peýda bolýar we ol XIII. asyrdan günbatarly taryhçylar tarafından giň ulanylyp başlanýar we Türkiýäniň ady şol mahallar Turkia, Turchia we Turkomania diýip tutulýardy.

Gündogar Anadola „Turkomania“ ýagny „Türkmen ülkesi“ diýilmegine bolsa, Italyaly seýyah Marco Polodan beýläk (1271) başlanypdyr. Arap seý-

yahy Ibn-i Batuta we Ispanyol seýyahy Klawiyo-da, Anadoliny Türkmenleriň ülkesi diýip taryp edýärler. Musulman ýazyjylaryň-da XV. asyrdan beýläk Gündogar Anadoliny „Türkmaniye“ diýip agzandyklaryny görýäris. Kurkut Ata Oguznamalarynda-da Gündogar Anadolynyň ady „Oguz Eli-Elleri“ diýip tutulýar.

Turkomania ady, soňraký ýyllarda-da Auropanyň ylmy eserlerine we ylaýta-da jografiya kitaplaryna-da geçýär we şeýdip Gündogar Anadolu Auropalylar üçin „Türkmen ülkesi“ diýip bilinýär. XVIII. asyrdan Auropanyň dürli döwletleriniň jografiya kitaplarynda Gündogar Anadolu Turkomania/ Türkmen ülkesi ady bilen agzalýar. Ýene şol wagtlar çapdan çykan bir jografiya sözlüginde Anadolli baş bölek edip görkezilýär: Natoloe (Anadolu), Sourie (Suriye),

Turkomanie (Türkmenistan), Diarbeck (Diyarbakir), George (Gürjistan). Ýöne şol mahal başga bir eserde (Neuste Reisebeschreibung) Erzurum we Wan taraplary Turkomania /Türkmenistan diýip agzalýar.

Çeşmeler:

- 1.- Türközü H.Kemal : Türk Dünýäsi Araştırmaları. Dec.1982/ Ist.
- 2.- Cahen Claude : Pre Ottoman Turkey.1968 / New York
- 3.- Köprülü M. Fuat : Les Origines L' empire Ottoman. 1935/ Paris
- 4.- Togan A.Z.V : Umumi Türk Tarihine Giriş. II.Baski 1970/ Ist.
- 5.- Turan Osman : Selçuklar Tarihi ve Türk-Islam Medeniyeti. 1965 / An
- 6.- Sümer Faruk : Oguzlar (Türkmenler), tarihleri boy teşkilati. 1967

Magtymgulyny ýatlap geçirilen ýygnagyň ardyndan

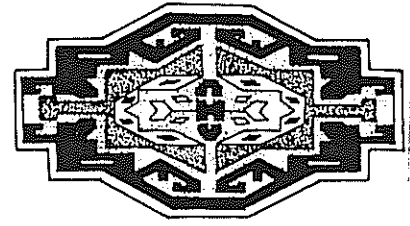
Ųazan: Dr. Kiliç

Şu (1998) ýylyň 8-nji Awgust (şenbe) güni Almanýanyň Köln şäherinde bir ýygnak geçirildi. Ony guramaçylyklaşdyran türkmen ýigitleri, Almanýanyň dürli şäherleri bilen Auropanyň dürli ýurtlarynda ýaşayan türkmenlerden öz tanyýanlaryna we türkmen meselesi bilen gyzyklanýanlara çakylyk haty ýollap ilkinji gezek uly bir işi başardylar. Ųygnak „MAG-TYMGULYNY ŲATLAP“ şygary bilen geçirildi, hem-de gawy we abraýly geçirildi.

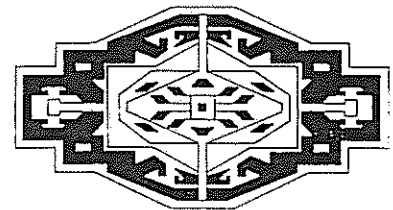
Ozaly bilen şeýle ýygnagyň geçiriljekligi habary, iň azyndan iki aý ozal ýaýradyldy. Şonda, gelip biljekleriň, ýygnak baradaky pikirleri we eger-de ýygnakda çykyş etjek bolsalar, öz çykyşlary barada az-kem maglumatlaryň özlerine ýollanmagy haýyş edildi. Ųygnagyň şol gün sagat 15 00 de başlanjaklygy-da bildirildi. Şuňa çenli her zat güläla- güllük. Ųöne mundan soňrasyna gelenimizde: ozaly bilen geçiriljek ýygnagyň jaýy çakylyk hatda bildirilmändi, bu, oňa gatnaşjaklar üçin bir kynçylyk boldy. Ikinjiden ýygnakda çykyş etjeklere näçe wagt beriljekligi belli däldi, ýygnakda çykyş etjekleriň hökmän öz ene dilimizde (Türkmençe) çykyş etmekleri gerekdiği ýatlanymandy. Ųygnaga çagyrylanlar, bellenen sagatdan iň azyndan bir sagat soňra oňa gatnaşdylar. Şeýle awnuk-döwnük kemçilikleri, ýygnagy guramaçylyklaşdyranlaryň ilkinji işlerinde kem-

çilik hasap etmesek, ol örän gawy we peýdaly boldy. Ųygnakda çykyş edenleriň Magtymgulynyň ömri we döredijiligini we onuň ýaşan döwri hem-de şol wagtlar we ondan soňraky döwürlerde, türkmenleriň hal-ýagdaýlaryny dile getirmekleri, we hemişe şol beýik akyldaryň pend-nesyhatlaryndan peýdalanyň, ondan oňaýly netijeler çykarylmagy gerekdigini nygtamaklary, yerliklidi. Ųygnakda mundan başga, gyz-erkek oğlanlaryň eden oýunlary-danslary, gyzlaryň kakan läleleri, türkmen medeniýeti we folkloriniň nirede bolsak-da ýaşadylynygyň-ýaşadylmalydigini görkezdi-subut etdi.

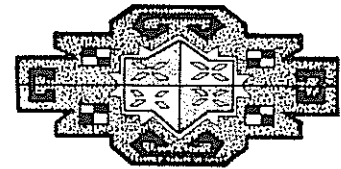
Türkmen aýdym-sazlarynyň iň gawy şekilde yerine ýetirilmegi, türkmen ýigitleriniň ukybyny görkezýärdi. Ųygnaga, Almanýanyň daşyndan gelip gatnaşanlar-da boldy. Milli medeniýetimizi, folklorymyzy ýaşadyp dowam etdirmek ugrunda ädilen bu ilkinji oňaýly ädim bilen, ýygnagy guramaçylyklaşdyranlara hem minnetdarlyk bildirýärim hem-de geljekde şeýle oňaýly-üstünlikli işler bitirmeklerini arzuw etmek bilen olary tüýs ýürekden gutlaýaryn.

جووال گل (ترکمن) تریج
tschuwall göl

جووال گل (ترکمن) تریج
tschuwall göl

ساری گل (ترکمن) گل زرد
sary göl

Tapmaçalar: Ilgün 6

@	@	D	Ö	N	M	E	K
@	G	Ö	R	E	L	D	E
K	Ö	Ş	K	@	@	A	R
A	K	@	Ü	M	E	@	T
K	@	@	Ç	E	L	G	I
M	E	@	@	R	@	O	K
A	N	A	@	G	O	N	Ç
K	E	S	G	I	T	@	I

Tapmaçalar:

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

1.								
2.					@			
3.					@			
4.		@			@		@	
5.		@		@				
6.	@			@			@	
7.	@							
8.			@			@		

Kese:

1- Tymarlanmak, gelşik berilmek, owadan görnüşe girmek, nagyş salynmak, keşdelenmek.

2- Günorta tarap.

- Bir sözlemde iki ýeriň ýa-da zamanyň aralygyny, çäginini görkezýän ownuk bölek.

3- Keşik

- Radonyň gysga ýazylyşy

4- Ýüň ýa-da pamyk egrilýän sada el guraly.

- 1000 gram (gysga görnüşde)

5- Hadysa- ýagdaý

6- Ýaý bilen atylýar.

- Aşgazanyň , içegäniň we böwregiň yerleşen ýeri.

7- Guwanç, begenç, öwünmek.

8- Dagda deräniň gutaran ýerdäki uçut, kert ýer.

- „Türkiýe“ niň halkara gysga görnüşde ýazylyşy.

Dik:

1- Köne ýyl hasabyna görä müçäniň (12 ýylyň)

dokuzynjy ýylynyň ady, maýmyn.

2- Saýlamak, seçmek ýa-da barlamak üçin gözenekli esbap.

- Ilatynyň meşgullanýan işine görä çomury-da bar çarwasy-da.

3- Altyn, tilla, gyzyl.

- Ylmyň dürli görnüşlerini öwrenmeklik.

4- Guşda barak eti, goýunda ... eti

5- Dilçi

6- Açmak guraly

7- Türkmen ülkesinde akyp, hazar deňzine guýýar.

8- Köp, bol

- Şikärçi

Şorta söz!

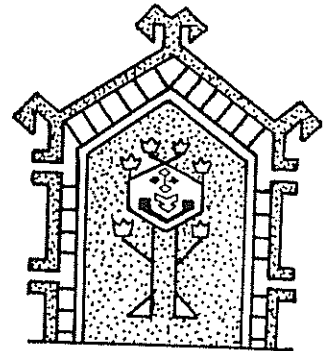
Ýol kesip ýören bir galtaman bir gün, öňünden gelen erkegi öldürmäge, aýaly-da alyp gaçmaga özi-özüne söz berýär-de ýola çykýar. Görse öňünden üç pyýada gelyän, olaryň ikisi erkek biri-de aýal.

Erkekleriň birine: Adyň näme?- diýip sorayar. Myrat diýip jogap beren dessine, al myrat bolsañ diýip ony atýar. Aýaldan adyň näme?- diýip soranda ol, adym Aýjema diýip jogap berýär. Sen bärde dur diýip, beýleki erkegiň adyny sorayar. Ol

„Meň adym Nazar, yöne obada maňa Aýjema diýärler“ diýip jogap berýär.

Tarihiň yapraklarında **Türkmenler** Kitabyndan

Ýazan: Dr. Mehmet Kiliç

كچبه (ترکمن) كجاوه
kedshebe

A	آ	N	ن
B	ب	Ñ	ننگا
Ç	چ	O	او
D	د	Ö	او
E	ا	P	پ
Ä	ا	R	ر
F	ف	S	س
G	گ	Ş	ش
H	خ	T	ت
I	ی	U	او
J	ج	Ü	او
ğ	ز	W	و
K	ک	Y	ای
L	ل	Ý	ی
M	م	Z	ز

رضا مقصدی

"با کشورم چه رفته است"

آغازِ خاطراتِ من از توست
 آوازِ غمگنانهٔ این دل نیز .
 دیشب که در گلوی گیاهِ من
 بارِ دگر صدای تو گل داد
 دانستم

تا خاکِ من
 از زخمِ دیرسالهٔ اهریمن
 خنیاگرِ خزانِ درخت است
 من هم صدای سبزِ تو خواهم ماند .

بگذار بر دریچهٔ تاریکم
 آهنگِ ماه نباشد .
 بگذار چشمه ام
 از سنگلاخِ تیرهٔ اندوه بگذرد .
 شادابیِ شکوفهٔ آن آرزوی دور
 رؤیای نازنینِ مرا رنگ می زند

دیشب ترا دوباره صدا کردم
 یعنی :
 تاریکیِ کرانهٔ ما را، ستاره وار!
 بارِ دگر ترانهٔ شفافِ تو شکست .
 وقتی که از بلندیِ جانت
 فریاد برکشیدی :
 "با کشورم چه رفته است!" ×

هر جا پرنده ای
 دلخستهٔ کرشمهٔ باغ است
 هر جا دلی
 پژواکِ تابناکِ چراغ است
 هر جا سپیده ای
 پیغامِ روسفیدیِ روز است
 آوازِ ارغوانِ تو جاری ست
 در جاریِ همیشهٔ آن جویبارِ نور
 جانِ من و جوانهٔ شادابِ تو یکی ست .

برای دریافت ایل گون با ما تماس بگیرید

آدرس ایل گون:

IL GÜN

Postfach 30 12 03

50782 Köln

Germany

ایل گون در اینترنت:

<http://www.geocities.com/SoHo/Gallery/3677>

پست الکترونیکی:

E-Mail: ilguen@geocities.com

شماره حساب بانکی:

Stadtsparkasse Köln

Konto No. 2083236

Bankleitzahl 37050198

برای آبونه شدن ایل گون به آدرس ما نامه بنویسید.

بهای اشتراک سالانه ۲۰ مارک آلمان فدرال و یا معادل آن است.

مبلغ اشتراک سالانه را به حساب بانکی واریز نمایید.